

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему **Управління фінансовою безпекою на підприємстві ТОВ «Промлюкс»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0728-3
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

_____ Є.Г. Четвертак _____

Керівник д.е.н., професор Зборовська О.М.

Рецензент к.е.н., доцент Линенко А.В.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНЦІ**

Четвертак Єлизаветі Георгіївні

1. Тема роботи: «Управління фінансовою безпекою на підприємстві ТОВ «Промлюкс»»
керівник роботи: Зборовська Ольга Михайлівна, д.е.н., професор
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1111-с.
2. Строк подання студентом роботи: 2 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: навчальні посібники, монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, фінансова звітність підприємства ТОВ «Промлюкс».
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): систематизувати науково-методичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства»; здійснити оцінку основних характеристик стану фінансової безпеки підприємств; дослідити алгоритм розробки механізму управління фінансовою безпекою підприємства; розглянути науково-методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства; проаналізувати стан та динаміку фінансових показників діяльності підприємства ТОВ «Промлюкс»; розробити і запропонувати заходи щодо удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 16 рис., 17 табл. і 10 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Зборовська О.М., професор	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Зборовська О.М., професор	06.09.2019 р.	06.09.2019 р.
3	Зборовська О.М., професор	04.10.2019 р.	04.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 05.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	06.09.2019 р. – 03.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	04.10.2019 р. – 07.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	08.11.2019 р. – 21.11.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	22.11.2019 р. – 29.11.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	02.12.2019 р.	виконано

Студент _____ Є.Г. Четвертак
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О.М. Зборовська
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ А.В. Линенко
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 103 с., 16 рис., 17 табл., 2 додатки, 73 джерела.

Об'єктом дослідження є процес формування ефективного механізму управління фінансовою безпекою підприємства ТОВ «Промлюкс».

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних аспектів формування системи забезпечення та зміцнення фінансової безпеки підприємства й обґрунтування рекомендацій щодо її реалізації.

Завдання: систематизувати науково-методичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства»; здійснити оцінку основних характеристик стану фінансової безпеки підприємств; дослідити алгоритм розробки механізму управління фінансовою безпекою підприємства розглянути науково-методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства; проаналізувати стан та динаміку фінансових показників діяльності підприємства ТОВ «Промлюкс»; розробити і запропонувати заходи щодо удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства.

Методи дослідження: теоретичного узагальнення, системного аналізу, табличний, графічний і аналітичний методи.

Одержані результати та їх новизна: удосконалено методику оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства на основі розрахунку інтегрального показника; запропоновано структуру системи зміцнення фінансової безпеки підприємства на основі встановлення взаємодії її складових, з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо удосконалення системи управління фінансовою безпекою на підприємстві ТОВ «Промлюкс».

УПРАВЛІННЯ, ЛІКВІДНІСТЬ, МЕТОДИ, ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА,
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ.

SUMMARY

Qualifying work: 103 pp., 16 fig., 17 tab., 2 annex, 73 references.

The object of the study is the process of forming an effective mechanism for managing the financial security of LLC «Promliuks».

The subject of research is the methodological approaches and principles of formation of the mechanism of financial security management of the enterprise.

The purpose of the qualification work is to study the theoretical and methodological aspects of the formation of the system of providing and strengthening the financial security of the enterprise and substantiation of recommendations for its implementation.

Objectives: to systematize scientific and methodological approaches to the interpretation of the concept of "financial security of the enterprise"; to evaluate the main characteristics of the financial security of enterprises; to study the algorithm of development of the mechanism of management of financial security of the enterprise to consider scientific and methodical approaches to the assessment of financial security of the enterprise; to analyze the status and dynamics of the financial performance of the company LLC «Promliuks»; to develop and propose measures to improve the financial security management of the enterprise of the enterprise of LLC «Promliuks».

The methodological basis of qualification work is the provisions of modern economic theory, outlined in the scientific works of domestic and foreign scientists, which shed light on the fundamental foundations of determining the financial security and stability of enterprises.

The obtained results and their novelty: the method of estimation of the level of financial security of the enterprise on the basis of calculation of the integral index is improved; the structure of the system of strengthening the financial security of the enterprise on the basis of establishing the interaction of its components, taking into account the influence of internal and external factors, which allows to establish the interconnection of the basic principles, tasks and criteria and allows to improve the

efficiency of financial and economic activity, reduce losses from threats, dangers and risks, as well as satisfy the interests of both consumers and business owners.

The recommendations for improving the financial security management system at LLC «Promliuks» are of practical importance.

MANAGEMENT, LIQUIDITY, METHODS, FINANCIAL SECURITY,
FINANCIAL SUSTAINABILITY.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Сутність фінансової безпеки підприємства.....	11
1.2 Розробка механізму управління фінансовою безпекою підприємства.....	22
1.3 Сучасні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємства	33
Висновки до розділу 1	42
2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ПРОМЛЮКС» В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	44
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	44
2.2 Аналіз ліквідності підприємства	60
2.3 Аналіз фінансової стійкості підприємства	65
Висновки до розділу 2	71
3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ТОВ «ПРОМЛЮКС»	73
3.1 Удосконалення методики оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства.....	73
3.2 Формування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства	84
Висновки до розділу 3	92
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	105

ВСТУП

Сучасний розвиток економіки України характеризується швидкими змінами факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємства, що викликають загрозу його фінансовим інтересам, спричиняють високий рівень фінансових ризиків. Здатність підприємств вчасно та адекватно реагувати на зовнішні загрози в ринковому середовищі, розробка заходів щодо зменшення їхнього впливу є запорукою успішного функціонування на ринку. Існування ефективної системи фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від загроз є однією із найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності.

Теоретичні засади формування та забезпечення фінансової безпеки підприємств досліджуються у світовій та вітчизняній науковій літературі. Протягом останніх років суттєвий вклад у дослідження зазначеної тематики внесли такі вітчизняні науковці, як: Ареф'єва О., Барановський О., Баюра Д., Бланк І., Бутко М., Василик О., Войнаренко М., Горячева К., Єрмошенко М., Кузенко Т., Лук'янова В., Мунтіян В., Нижник В., Хрущ Н., Шемаєва Л. та ін.

Незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, більшість із них присвячено питанням розвитку та формуванню фінансових важелів та підсистем фінансової безпеки підприємства. Серед проблем теоретичного забезпечення фінансової безпеки підприємства передусім можна назвати відсутність єдиної точки зору щодо визначення складових фінансової безпеки підприємства та методик їх оцінки, відсутність напрацювань щодо системи забезпечення фінансової безпеки підприємств. Це обумовило вибір теми дослідження, мету та завдання.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних аспектів формування системи забезпечення та зміцнення фінансової безпеки підприємства й обґрунтування рекомендацій щодо її реалізації.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено наступні завдання:

- систематизувати науково-методичні підходи до трактування поняття «фінансова безпека підприємства»;
- здійснити оцінку основних характеристик стану фінансової безпеки підприємств;
- дослідити алгоритм розробки механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- розглянути науково-методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства;
- проаналізувати стан та динаміку фінансових показників діяльності підприємства ТОВ «Промлюкс»;
- розробити і запропонувати заходи щодо удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування ефективного механізму управління фінансовою безпекою підприємства ТОВ «Промлюкс».

Предметом дослідження є методичні підходи та принципи формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

Методичною основою кваліфікаційної роботи є положення сучасної економічної теорії, викладені в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, які висвітлюють фундаментальні основи визначення фінансової безпеки та стійкості підприємств.

У роботі використано такі методи економічних досліджень: діалектичного пізнання (розвиток категорій «фінансова безпека підприємства»); теоретичного узагальнення, системного аналізу (визначення фінансової безпеки як економічної категорії, удосконалення кількісних і якісних методів оцінювання фінансової безпеки); причинно-наслідковий аналіз (зміни рівня фінансової безпеки підприємства); табличний і графічний (характеристика сукупних показників стану та динаміки фінансової безпеки підприємства).

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи

встановлять: навчальні посібники, монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій. Окрім того, використовувалася фінансова звітність підприємства ТОВ «Промлюкс».

Наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

– удосконалено методику оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства на основі розрахунку інтегрального показника;

– удосконалено структуру системи зміцнення фінансової безпеки підприємства на основі встановлення взаємодії її складових, з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, що дозволяє встановити взаємозв'язки основних принципів, завдань і критеріїв та дає змогу підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності, зменшити втрати від загроз, небезпек і ризиків, а також задовольнити інтереси як споживачів, так і власників підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати та рекомендації являють собою методичну базу забезпечення фінансової безпеки підприємства. Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій та можуть бути використані в практиці підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження подано до збірника тез-доповідей Збірник матеріалів V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференція «Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності» (м. Запоріжжя, грудень 2019 р.).

За результатами дослідження подано до друку статтю у збірник наукових праць «Нова економіка».

БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової безпеки підприємства

Інтеграція економіки України у світовий економічний простір, фінансова нестабільність, потребують для ефективного управління підприємством розробку дієвих механізмів забезпечення достатнього рівня економічної безпеки. Незбалансованість макроекономічних показників, дефіцит фінансових ресурсів, постійний пошук джерел фінансування негативно впливають на суб'єкти господарювання. Натомість сприяння та підтримка належного рівня фінансово-економічної безпеки дає змогу підприємству зберегти свою частку ринку, досягти зростання вартості підприємства, отримати перевагу над конкурентами, підвищити конкурентоспроможність своєї продукції.

Фінансово-економічна безпека підприємства постійно змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Фінансово-економічна безпека підприємства є складною системою, що проявляється через фактори зовнішніх і внутрішніх характеристик. Ураховуючи проведені наукові дослідження у сфері фінансово-економічної безпеки, слід зазначити, що під загрозою фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно розуміти стан фактора зовнішнього чи внутрішнього середовища, який прямо чи трансформуючись може негативно вплинути на фінансовий стан та інтереси підприємства, спричинити зниження фінансової стійкості й завадити фінансовому розвитку.

Для більш чіткого розуміння сутності поняття фінансової безпеки підприємства та її ролі необхідно звернути увагу, що фінансова безпека виступає частиною системи економічної безпеки підприємства. Також фінансова безпека підприємства є частиною фінансової безпеки регіону, яка, в свою чергу, інтегрована у фінансову безпеку держави.

Наявність у складі економічної безпеки підприємства фінансової складової має суттєве значення. Поняття «фінансова безпека підприємства» повинно враховувати сутність фінансової безпеки держави, під якою розуміється такий стан фінансово-кредитної сфери держави, який характеризується збалансованістю та якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання та населення.

Невід'ємною частиною забезпечення ефективного функціонування підприємства є наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів, які забезпечують процес господарської діяльності, виступають одночасно причиною та наслідком його функціонування. Здатність підприємства стабільно розвиватись визначається міцністю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності та стійкістю до впливу негативних факторів, що в цілому характеризують рівень його фінансової захищеності.

Незважаючи на значний науковий доробок вчених, теоретична база для формування концептуальних основ фінансової безпеки та методичний інструментарій забезпечення фінансової безпеки мають все ще недостатній ступінь розробленості. Понятійний та категорійний апарати потребують подальшого опрацювання. Існують різні точки зору на побудову визначення як «економічної безпеки», «фінансової безпеки» так і суміжних з нею понять та категорій [62].

Приєднуємось до думки науковців, що безпеку слід вивчати у прояві її функціональних складових, що дає право: провести моніторинг чинників, які мають прямий вплив на стан фінансово-економічної безпеки; вивчати і досліджувати процеси, які впливають на забезпечення фінансово-економічної безпеки; систематично здійснювати аналіз розподілу і використання ресурсів підприємства; вивчати економічні індикатори, що відображають рівень забезпечення функціональних складових; розробляти

заходи, які призведуть до посилення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Фінансова безпека, як дефініція розглядається під різними кутами зору, отже, розглянемо та проаналізуємо їх.

В сучасній науковій літературі превалює підхід, за яким фінансову безпеку підприємства розглядають як базову складову його економічної безпеки. Це обумовлено значенням фінансів у функціонуванні будь-якого суб'єкта господарювання.

Покропивний С.Ф. вказує, що фінансова безпека є складовою економічної безпеки, яка полягає у найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів [47 с. 216].

Судакова О.І. наполягає, що фінансова безпека є важливою складовою частини економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин» [53 с. 144.]

На нашу думку, фінансова безпека підприємства є лише складовою частиною економічної безпеки, оскільки у формуванні і забезпеченні останньої значна роль належить кадрам, технології, інформації і, в тому числі, фінансам. Разом із тим, домінуючим елементом фінансової безпеки є фінансові ресурси, їх обсяг, джерела формування, напрямки використання. Отже, отождоження цих понять є неможливе.

Так, Геєць В.М. зазначає, що «фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих

зобов'язань. Її складовою є якість фінансових інструментів і послуг, що захищає наявних і потенційних клієнтів від негативного впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на їх фінансовий стан, а також гарантує у разі потреби повернення вкладених коштів» [16 с. 29].

Бланк І.О. у роботі «Управління фінансовою безпекою підприємства» розглядає фінансову безпеку підприємства з точки зору кількісно і якісно детермінованого рівня фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді» [9 с. 24].

На думку Марченко О.М., фінансову безпеку підприємства слід розглядати як захищеність його фінансових інтересів та наявність фінансових ресурсів для задоволення своїх потреб та виконання існуючих зобов'язань. Тобто фінансова безпека відображає такий стан фінансових ресурсів і такий ступінь їх використання, при якому підприємство, вільно маневруючи оборотними засобами, здатне забезпечити безперебійний процес господарської діяльності, розширене відтворення та оновлення [41 с. 106].

Відомий дослідник цієї проблеми Барановський О.І., автор наукової праці «Фінансова безпека», вважає, що фінансова безпека - це ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин або рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань [5].

В загальному випадку фінансову безпеку підприємств представляють як механізм, що з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів [60].

Ряд як російських, так і українських учених виділяють фінансову безпеку як самостійний суб'єкт. З цієї точки зору, зазначене поняття науковці розглядають як стан захищеності фінансових інтересів, стан ефективного використання ресурсів, стабільну та динамічну систему забезпечення фінансовими ресурсами та як процес.

В табл. 1.1 систематизовані визначення поняття «фінансова безпека підприємства» за різними авторами та виділено ряд підходів.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор	Визначення
1	2
Загородній А.Г., Вознюк Г. Л. [25]	Захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їхніх потреб і виконання фінансових зобов'язань.
Реверчук Н.Й. [49]	Захист від можливих фінансових витрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів.
Бланк О.І. [9]	Кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періодах.
Горячева К.С. [17]	Стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій послуг, котрі використовуються підприємством, по друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток цієї фінансової системи.
Папехін Р.С. [46]	Здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища; граничний стан фінансової стійкості, в якому повинно знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії, характеризується спроможністю підприємства протистояти загрозам.

1	2
Єпіфанов А.О., Пластун О.Л., Домбровський В.С. [23]	Здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та конкретних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень, нівелювати вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища.
Кириченко О.А., Кудря І.В [31] Куцик В.І. Бартиш А.І. [36]	Діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективах.
Судакова О.І. [53]	Важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стійкість. рівні забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами.

Фінансова безпека у сучасній науковій літературі розглядається: по-перше, як стан захищеності інтересів підприємства, по-друге, як стан ефективного використання ресурсів підприємства, по-третє, як процес досягнення певного стану підприємства, по-четверте, як стабільну та динамічну систему забезпечення фінансовими ресурсами.

Може бути проведена систематизація основних поглядів та тлумачень поняття «фінансова безпека» у розрізі основних підходів її формування.

Серед них:

- стратегічний підхід, який заснований на розгляді стану захисту фінансових інтересів підприємств від зовнішніх та внутрішніх загроз;
- ресурсно-функціональний підхід, основним критерієм формування якого виступає ефективне використання потенціалу або ресурсів та виокремлення його функціональних складових;
- системний підхід, який ґрунтується на захисті комерційної таємниці підприємства;
- ринковий підхід, основним чинником формування якого виступає наявність конкурентних переваг;

– захисний підхід, який заснований на захисті підприємства від економічних злочинів;

– гармонізаційний підхід, основним критерієм формування якого виступає гармонізація економічних інтересів суб'єктів.

Таким чином, аналіз наукової літератури показав, що на сьогоднішній день існує декілька наукових підходів щодо характеристики фінансової безпеки підприємства (рис. 1.1.).

Отже, фінансова безпека підприємства – це стан захисту інтересів підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх фінансових загроз, та найбільш ефективного використання його ресурсів, виражений у позитивних значеннях фінансових показників діяльності, що забезпечує його стабільний розвиток на короткотермінову та довготермінову перспективу. Для формування дієвої системи забезпечення фінансової безпеки передусім необхідно з'ясувати, що ми вкладаємо в це поняття, які чинники впливають на її дотримання, як її елементи можуть бути скоординовані у

своєму розвитку. Наявність великої кількості аспектів фінансової безпеки підприємства, складність вибору оптимального варіанту її гарантування об'єктивно викликають потребу застосування комплексного підходу до її забезпечення [45].

Забезпечення фінансової безпеки підприємства представляє собою цілеспрямований багаторівневий процес, який включає сукупність методів, ресурсів, важелів спрямованих на недопущення (попередження) можливих фінансових збитків та забезпечення захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз, відповідного рівня майнового стану, ліквідності, фінансової незалежності, рентабельності, ділової та ринкової активності й формуванню рівноваги та розвитку підприємства в поточній і стратегічній перспективі за умов функціонування конкурентного середовища [65].

Фінансова безпека є системою кількісних та якісних параметрів фінансового стану підприємства, які комплексно відображають рівень його фінансової захищеності. В даній сутнісній характеристиці фінансової безпеки необхідно виділити такі складові [37]:

- фінансова безпека підприємства відображає аспект його певного фінансового стану, відповідно рівень його фінансової захищеності в певний момент часу;
- фінансовий стан підприємства, який характеризує його фінансову безпеку, відображається певною сукупністю параметрів;
- параметри системи фінансової безпеки підприємства вимагають чіткої кількісної і якісної детермінації.

Можна стверджувати, що рівноцінної значимості мають як процес формування, так і наступний процес – забезпечення економічної безпеки підприємства. Як було вище зазначено нами, забезпечення фінансової безпеки підприємства – це безперервний процес реалізації функціональних складових фінансової безпеки з метою запобігання загрозам та можливим фінансовим збиткам і забезпечення досягнення максимального рівня фінансової безпеки.

Як свідчить наукова література, існує декілька підходів щодо забезпечення фінансової безпеки, які узагальнено представлено на рис. 1.2.

На наш погляд, найбільш ефективним підходом щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства є сукупність системного і ресурсно-функціонального підходів.

Головною метою і завданням системного підходу є дослідження об'єктів як складних систем, вивчення механізмів і закономірностей їх утворення, аналіз складових частин об'єкта з урахуванням внутрішніх і зовнішніх зв'язків системи [40]. Такий підхід передбачає дослідження підприємства як цілісного утворення, що складається з певної кількості взаємопов'язаних елементів, функціонування яких орієнтовано на одночасне досягнення як цілей усього підприємства, так і його структурних підрозділів.

У рамках системного підходу увага зосереджується як на внутрішніх взаємозв'язках і взаємозалежностях елементів системи, так і на чинниках зовнішнього середовища, які перебувають у конвергентному стані між собою та суттєво впливають на стан внутрішніх складових підприємства [72].

Другий вимір системного підходу розкривається при розгляді, власне, системи фінансової безпеки, що становить упорядковану сукупність елементів, які взаємодіють показників діяльності, що забезпечує його стабільний розвиток на короткотермінову та довготермінову перспективу [61].

Таким чином, його використання при дослідженні фінансової безпеки надає можливість сформулювати чітку систему забезпечення за допомогою розширеного уявлення про безпосередній об'єкт.

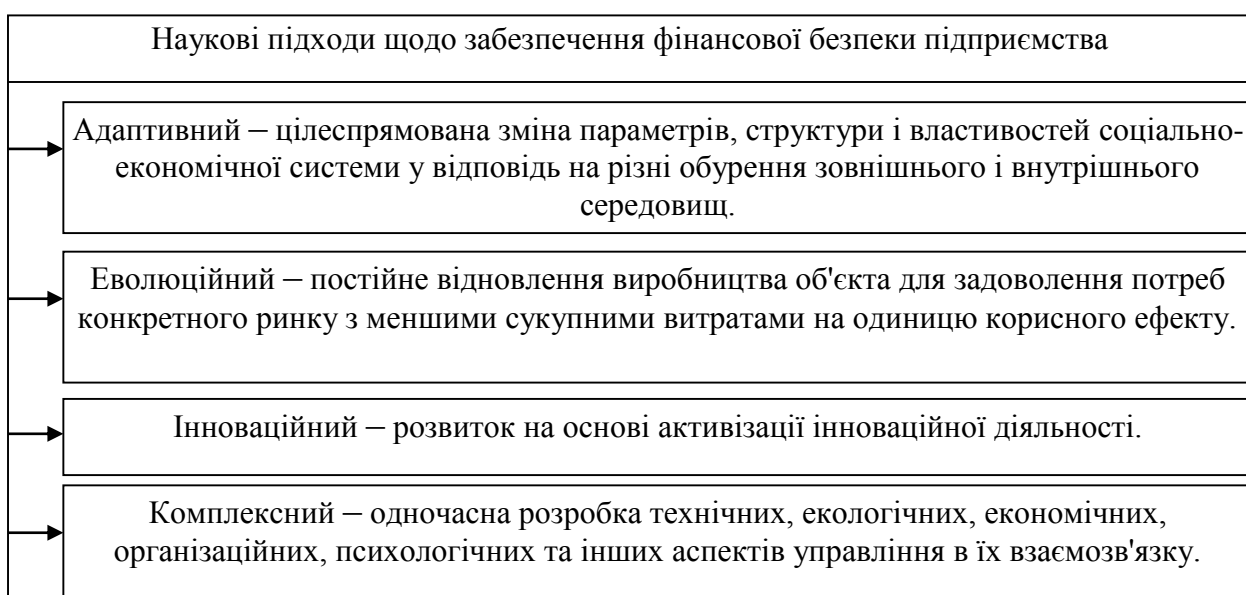

Рис. 1.2 – Класифікація наукових підходів до забезпечення фінансової безпеки підприємств [42]

Ресурсно-функціональний підхід проявляється у розумінні важливості ресурсів підприємства для забезпечення фінансової безпеки в умовах мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища, а також досліджуються найважливіші фактори, що впливають на стан функціональних складових фінансової безпеки підприємства, вивчаються основні процеси, що впливають на її забезпечення, проводиться аналіз розподілу і використання ресурсів підприємства, розглядаються економічні індикатори, що відображають рівень забезпечення, і розробляються заходи щодо забезпечення максимально високого рівня фінансової безпеки [12].

Ресурсно-функціональний підхід як найбільш поширений серед науковців є майже всебічним, адже охоплює усі функціональні сфери діяльності підприємства. Його перевагою є намагання оцінити стан ресурсів підприємства, здатних протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам у синтезі [50].

Варто зауважити, що комплексний характер ресурсно-функціонального

підходу передбачає дослідження найважливіших факторів, що впливають на стан економічної безпеки підприємства; аналіз розподілу й використання ресурсів підприємства: розгляд економічних індикаторів, що відображають рівень забезпеченості економічної безпеки і розробку заходів щодо забезпечення максимально високого рівня функціональної складової економічної безпеки підприємства [57].

Отже, з точки зору системного та ресурсно-функціонального підходів, забезпечення фінансової безпеки дозволяють виділити системність до проблеми дослідження, врахування внутрішніх та зовнішніх факторів, що формують фінансову безпеку, системи індикаторів її оцінювання [67].

Таким чином, фінансова складова економічної безпеки на сьогодні є визначальною, а управління фінансовою безпекою повинно здійснюватись на постійній основі, а не носити епізодичний характер лише у випадку настання кризових явищ. Тобто, підприємства повинні завчасно розробляти механізми забезпечення фінансової безпеки.

1.2 Розробка механізму управління фінансовою безпекою підприємства

Вітчизняним підприємствам сьогодні доводиться функціонувати в досить складних економічних умовах, які зумовлені проблемами браку власних фінансових ресурсів, важкістю отримання позик, а також високою ціною залучення капіталу від кредиторів. Ці та інші проблемні питання розвитку підприємств залишають невирішеною тему щодо забезпечення їх фінансової безпеки шляхом розробки та впровадження дієвого механізму управління нею. До основних функціональних цілей фінансової безпеки належать: забезпечення високої фінансової ефективності роботи, підтримка фінансової стійкості та незалежності підприємства, забезпечення високої ліквідності активів, підтримка належного рівня ділової активності, забезпечення захисту інформаційного поля і комерційної таємниці, ефективна організація безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів та ін.

Означений напрям дослідження знайшов своє відображення з теоретичної, методичної та практичної точок зору в багатьох наукових роботах, серед авторів яких можна назвати Малик О.В. [39], Єпіфанова А.О., Пластуна О.Л., Домбровського В.С. [23], Чеберяко О.В., Кривовяз М.А. [65] та ін.

Концепцію безпеки підприємства доцільно тлумачити як цілісне, системне розуміння та репрезентацію шляхів усунення небезпек, які реально загрожують або можуть загрожувати підприємству зсередини і ззовні, а також способи мінімізації можливих шкідливих наслідків [41].

Таким чином, концепція управління фінансовою безпекою підприємства – це система поглядів, вимог та умов реалізації заходів щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Будь-яка концепція повинна бути конструктивною та достатньо гнучкою, щоб реагувати на зміну умов внутрішнього та зовнішнього середовища. Конструктивність концепції полягає у тому, що вона повинна відображати: початковий стан об'єкта, на перетворення якого спрямована концепція; стан об'єкта, досягнутий в результаті реалізації концепції; заходи досягнення сформульованих у концепції цілей; механізм реалізації концепції, тобто способи (методи) використання виділених засобів і ресурсів [61].

Концепція управління фінансовою безпекою підприємства передбачає послідовність певних етапів (рис. 1.2).

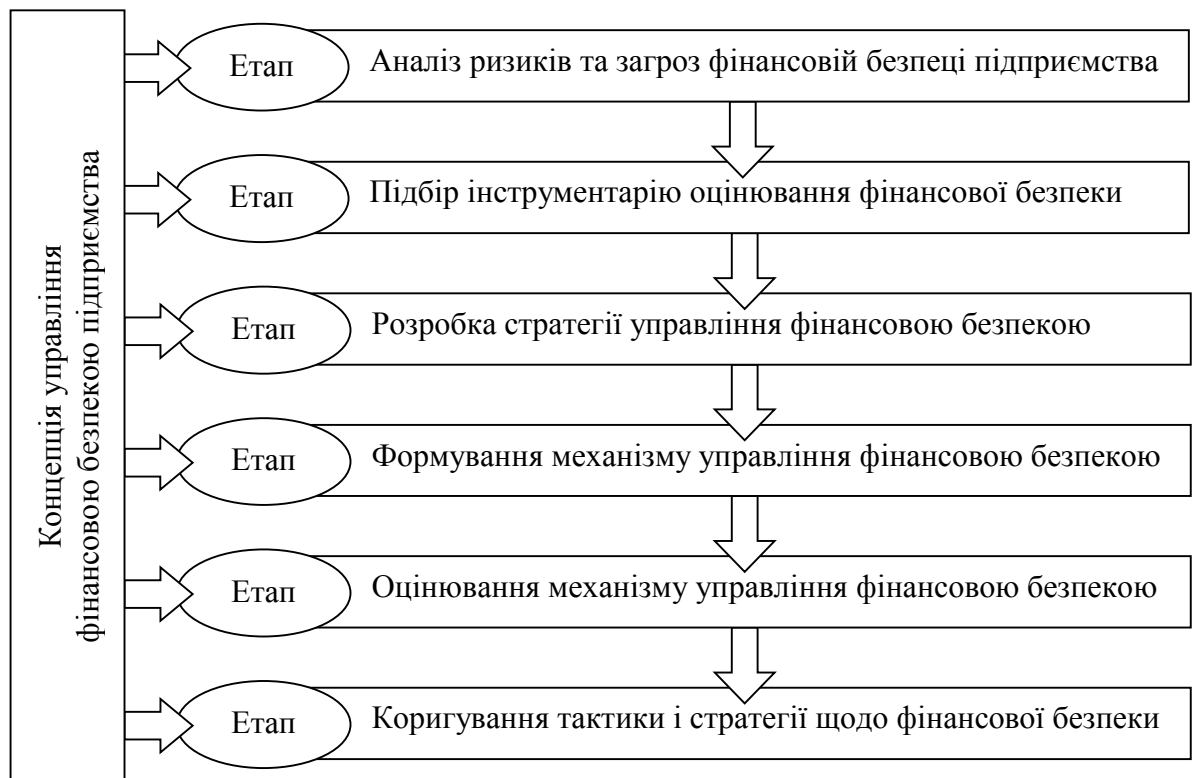

Рис. 1.3 – Концепція управління фінансовою безпекою підприємства

Отже, виходячи із зазначених вимог, концепція управління фінансовою безпекою підприємства повинна містити таку послідовність етапів [37]:

- аналіз ризиків та загроз фінансовій безпеці підприємства;
- підбір методологічного інструментарію оцінювання стану фінансової безпеки підприємства;
- розробка стратегії управління фінансовою безпекою підприємства;
- формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- оцінювання ефективності механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- коригування тактики і стратегії управління фінансовою безпекою, відповідно до зміни умов

Перший етап передбачає діагностику фінансової складової економічної безпеки підприємства – виявлення потенційних та реальних загроз і небезпек, їх ранжування за ступенем значимості, величиною можливого збитку; визначення причин небезпек та загроз, прогнозування можливих наслідків

реалізації загроз, розрахунок можливих збитків; формулювання проблемних ситуацій у сфері фінансової безпеки підприємства.

На другому етапі здійснюється розробка методологічного інструментарію оцінки стану фінансової безпеки підприємства, що включає вибір методів оцінки та визначення основних критеріїв і показників стану фінансової безпеки підприємства, та визначення рівня фінансової безпеки підприємства.

Третій етап (стратегічний рівень) має на меті розробку стратегії управління фінансовою безпекою, на основі оцінки фінансової безпеки підприємства на попередньому етапі. Крім того, на даному етапі визначаються конкретні цілі щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства, мета управління фінансовою безпекою з урахуванням проблемних ситуацій, а також здійснюється постановка завдань, що сприятимуть досягненню мети концепції фінансової безпеки та реалізації стратегії управління фінансовою безпекою підприємства.

На четвертому етапі відбувається формування механізму (розробка тактики) управління фінансовою безпекою підприємства: здійснюється вибір принципів управління фінансовою безпекою підприємства, окреслення функцій управління фінансовою безпекою, формування організаційної структури управління фінансовою безпекою підприємства.

Цей етап також має на меті розробку комплексу заходів, необхідних для реалізації основних положень концепції управління фінансовою безпекою підприємства, що передбачає створення необхідних умов для реалізації процесу управління фінансовою безпекою підприємства:

- пошук джерел ресурсного забезпечення концепції управління фінансовою безпекою підприємства;
- підготовку професійних кадрів у сфері управління фінансовою безпекою;
- навчання працівників питанням дотримання комерційної таємниці підприємства, правилам роботи із документацією та технічними засобами;

- створення підрозділу фінансової безпеки, належна організація управління таким підрозділом;
- встановлення технічних засобів захисту;
- контроль за ефективністю виконання основних положень концепції фінансової безпеки;
- розвиток системи фінансової безпеки підприємства, вдосконалення форм і методів управління фінансовою безпекою.

Отже, на цьому етапі здійснюється розробка механізму управління фінансовою безпекою підприємства, який є серцевиною концепції управління фінансовою безпекою, оскільки він визначає порядок її забезпечення. Без створення дієвого механізму неможлива реалізація кінцевої мети концепції.

Оцінка ефективності реалізації концепції управління фінансовою безпекою підприємства має на меті зіставлення відповідності концепції, сформульованим у ній цілям та завданням, а також оцінку ефективності реалізованої концепції управління фінансовою безпекою [45].

Останнім етапом запровадження концепції управління фінансовою безпекою є етап коригування тактики, стратегії управління фінансовою безпекою, перегляд засобів досягнення, передбачених концепцією, цілей, відповідно до зміни умов внутрішнього та зовнішнього середовища [56].

Отже, основним етапом формування концепції управління фінансовою безпекою підприємства є побудова ефективного механізму управління фінансовою безпекою підприємства, який був би орієнтований на своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам та забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства.

До принципів управління фінансовою безпекою підприємства слід віднести такі:

- застосування програмно-цільового управління в забезпеченні фінансової безпеки підприємства;
- обов'язкове визначення сукупності власних фінансових інтересів підприємства у складі його місії;

- інтегрованість механізму управління фінансовою безпекою підприємства в загальну систему його фінансового менеджменту;
 - забезпечення збалансованості фінансових інтересів підприємства, окремих його підрозділів та персоналу;
 - взаємна матеріальна відповідальність персоналу і керівництва за стан фінансової безпеки підприємства;
 - необхідність постійного моніторингу реальних та потенційних загроз фінансовій безпеці підприємства;
 - відповідність заходів щодо забезпечення фінансової безпеки економічній стратегії розвитку підприємства, його місії;
 - координація між собою всіх вжитих заходів із забезпечення фінансової безпеки на підприємстві;
 - необхідність і своєчасність удосконалення системи фінансової безпеки підприємства;
 - організаційне та методичне забезпечення механізму управління фінансовою безпекою підприємства;
- мінімізація витрат на забезпечення фінансової безпеки.

В сучасній вітчизняній та зарубіжній науковій літературі не існує єдиної думки відносно сутності поняття «механізм управління фінансовою безпекою підприємства». Для того, щоб визначити зміст даної категорії, доцільно спочатку розглянути сутність самого поняття «механізм».

Термін «механізм» походить з грецької мови, це поняття сьогодні має такі основні значення: пристрій для передачі і перетворення рухів, що являє собою систему тіл (ланок), в якій рух одного або декількох тіл (провідних) викликає певні рухи решти тіл системи; механізми бувають різні за конструкцією і призначенням, складають основу більшості машин, приладів та інших технічних пристроїв; внутрішній пристрій, система чогось, наприклад, механізм управління [45].

Використання економістами терміну «механізм» традиційно пов'язане з необхідністю задоволення потреби в описі соціальних і виробничих процесів

у їх взаємодії. Механізм включає в себе певну послідовність економічних явищ, що виникають в певних умовах під впливом початкового імпульсу.

Аналіз фінансово-економічної літератури дав змогу встановити, що вітчизняні та зарубіжні науковці по-різному трактують поняття «механізму». В загальному розумінні поняття «механізм» означає систему, що визначає порядок певного виду діяльності та характеризує послідовність станів і процесів, які складають будь-яку дію.

Визначальним у трактуванні поняття «механізм» є те, що він являє собою систему елементів, способів та засобів, що визначають певний процес, явище або дію. В сучасній економічній теорії термін «механізм» найчастіше стосується таких аспектів економіки як управління, господарювання, виробництво, організація тощо.

Проаналізувавши зміст категорії «механізм», доцільно дослідити поняття «механізм управління». Так, в економічному словнику «механізм управління» визначений як сукупність органів, засобів і способів (методів, прийомів, технологій) взаємодії між двома підсистемами організації – керуючої та керованої [19].

Круглов М.І. тлумачить «механізм управління» як сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових способів цілеспрямованої взаємодії суб'єктів господарювання та впливів на їх діяльність, що забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління [16].

Узагальнюючи існуючі трактування, варто зазначити, що під «механізмом управління» слід розуміти систему цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, що взаємодіють між собою та забезпечують ефективне функціонування об'єкта управління..

Дослідженню поняття «механізм управління фінансовою безпекою» у науковій літературі приділялось недостатньо уваги і тому наукові розробки з даного питання є дуже обмеженими.

В процесі аналізу встановлено, що Орлова В.В. розглядає «механізм

управління фінансовою безпекою підприємства» як комплекс взаємозалежних модулів, що визначають порядок розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням тактичних і стратегічних планів захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від різних загроз. Основними модулями механізму є: вибір показників фінансової безпеки підприємства, оцінка рівня фінансової безпеки, виділення домінуючих загроз фінансовій безпеці, оцінка пролонгованої дії загроз, вибір стратегії і тактики управління фінансовою безпекою підприємства [45].

Горячева К.С. вважає, що механізм управління фінансовою безпекою підприємства являє собою єдність процесу управління і системи управління, що відповідає існуванню діалектичної суперечності змісту (процес управління) і форми (структура управління) [17].

Марченко О.М. механізм управління фінансовою безпекою підприємства розглядає як управлінські дії, спрямовані на використання можливостей та ресурсів підприємства, які б забезпечували системно-синергетичні ефекти реалізації захисту його фінансово-економічних інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру [41].

Зважаючи на неоднозначність підходів до трактування механізму управління фінансовою безпекою підприємства, необхідно запропонувати визначення, яке більш повно характеризуватиме цю категорію.

Виходячи із визначень понять «фінансова безпека підприємства» та «механізм управління», «механізм управління фінансовою безпекою підприємства» доцільно розглядати як систему цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, що взаємодіють між собою та спрямовані на створення передумов для стійкого розвитку підприємства в поточному та перспективному періодах, посилення захисту його фінансових інтересів шляхом розробки і реалізації ефективної фінансової стратегії, гнучкості у прийнятті фінансових рішень, вчасного реагування на небезпеки і загрози зовнішнього і внутрішнього характеру та ефективного управління

фінансовими ризиками підприємства.

Для наочності, логічний зв'язок між поняттями «фінансова безпека підприємства», «механізм управління» та «механізм управління фінансовою безпекою підприємства» показаний у табл. 1.2.

У фаховій економічній літературі не існує також єдності і стосовно складових елементів механізму управління фінансовою безпекою.

Бланк І.О. вважає, що до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства повинні входити такі складові: система державного нормативно-правового регулювання фінансової безпеки підприємства, ринковий механізм регулювання фінансової безпеки підприємства, внутрішній механізм управління фінансовою безпекою підприємства, система методів управління, система інструментів управління [9].

Такий підхід є більш комплексним, але й у ньому відсутня організаційна структура управління фінансовою безпекою підприємства.

Горячева К.С. до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства відносить такі елементи: сукупність фінансових інтересів підприємства; функції, принципи і методи управління; організаційну структуру; управлінський персонал; техніку і технології управління; фінансові інструменти; критерії оцінювання рівня фінансової безпеки [17].

Таблиця 1.2 – Зв'язок дефініцій «фінансова безпека підприємства», «механізм управління» та «механізм управління фінансовою безпекою підприємства»

Економічне поняття	Дефініція
Фінансова безпека підприємства	Стан, що характеризується захищеністю фінансових інтересів підприємства, забезпеченістю достатнім обсягом та зваженим використанням ресурсів, наявністю стійкої динаміки зростання в поточному та перспективному періодах, що досягається шляхом розробки і реалізації раціональної фінансової стратегії підприємства, гнучкістю у прийнятті фінансових рішень, вчасним реагуванням на небезпеки і загрози зовнішнього та внутрішнього характеру та ефективним управлінням фінансовими ризиками підприємства

Механізм управління	Система цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, що взаємодіють між собою та забезпечують ефективне функціонування об'єкта управління
Механізм управління фінансовою безпекою підприємства	Система цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, що взаємодіють між собою та спрямовані на створення передумов для стійкого розвитку підприємства в поточному та перспективному періодах, посилення захисту його фінансових інтересів шляхом розробки і реалізації ефективної фінансової стратегії, гнучкості у прийнятті фінансових рішень, вчасного реагування на небезпеки та загрози зовнішнього і внутрішнього характеру й ефективного управління фінансовими ризиками підприємства

Фінансова безпека підприємства передбачає динамічний фінансовий стан підприємства, що характеризується стабільною захищеністю його пріоритетних фінансових інтересів від ідентифікованих ендогенних і екзогенних загроз та здатністю забезпечувати реалізацію своїх фінансових інтересів, місії і завдань, а також власний розвиток достатніми обсягами фінансових ресурсів [37, с. 4].

Варто також узяти до уваги доповнення до існуючих дефініцій фінансової безпеки підприємства, запропоноване Малик О.В., зміст якого полягає в необхідності врахування захищеності фінансових інтересів підприємства, ефективності використання ресурсів, його здатності управляти фінансовими ризиками, а також здатності розробляти фінансову стратегію [39].

Науковці Чеберяко О.В. і Кривовяз М.А. запропонували методичний підхід щодо формування унікальної системи фінансової безпеки як однієї з найважливіших умов ефективного функціонування та подальшого розвитку підприємства. Так, основними структурними елементами системи забезпечення фінансової безпеки мають бути: фінансова діагностика, інформаційне забезпечення, управління фінансовими ризиками, підсистема фінансових методів і важелів забезпечення фінансової безпеки, контроль та оцінка результатів [65].

Система забезпечення фінансової безпеки підприємств і банків була розроблена також колективом авторів у складі А.О. Єпіфанова, О.Л. Пластуна,

В.С. Домбровського та ін. із обґрунтуванням окремих складових цієї системи та специфіки для підприємств реального сектору економіки та фінансово-кредитних установ [23].

Система управління фінансовою безпекою підприємства є впорядкованою сукупністю взаємопов'язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для встановлення та підтримки оптимального рівня фінансової безпеки. Від злагодженості взаємодії даних елементів значною мірою залежать успішність і ефективність функціонування системи управління фінансовою безпекою підприємства [32].

Утім вважаємо доречним застосування саме механізму управління фінансовою безпекою підприємства.

На думку Малик О.В. модель механізму управління фінансовою безпекою підприємства має базуватися на комплексній системі оцінки фінансової безпеки та включати інструменти, важелі, методи управління фінансовою безпекою, а також фінансовими ризиками, що дає змогу застосувати системний підхід до управління фінансовою безпекою, мінімізувати вплив фінансових ризиків на діяльність підприємства та підвищити ефективність його діяльності [39].

Проаналізувавши існуючі підходи до виділення складових механізму, вважаємо, що механізм управління фінансовою безпекою має містити такі елементи як: суб'єкт, об'єкт, методи, важелі, інструменти, принципи, функції, мету, завдання, фактори впливу та систему забезпечення механізму (рис. 1.4).

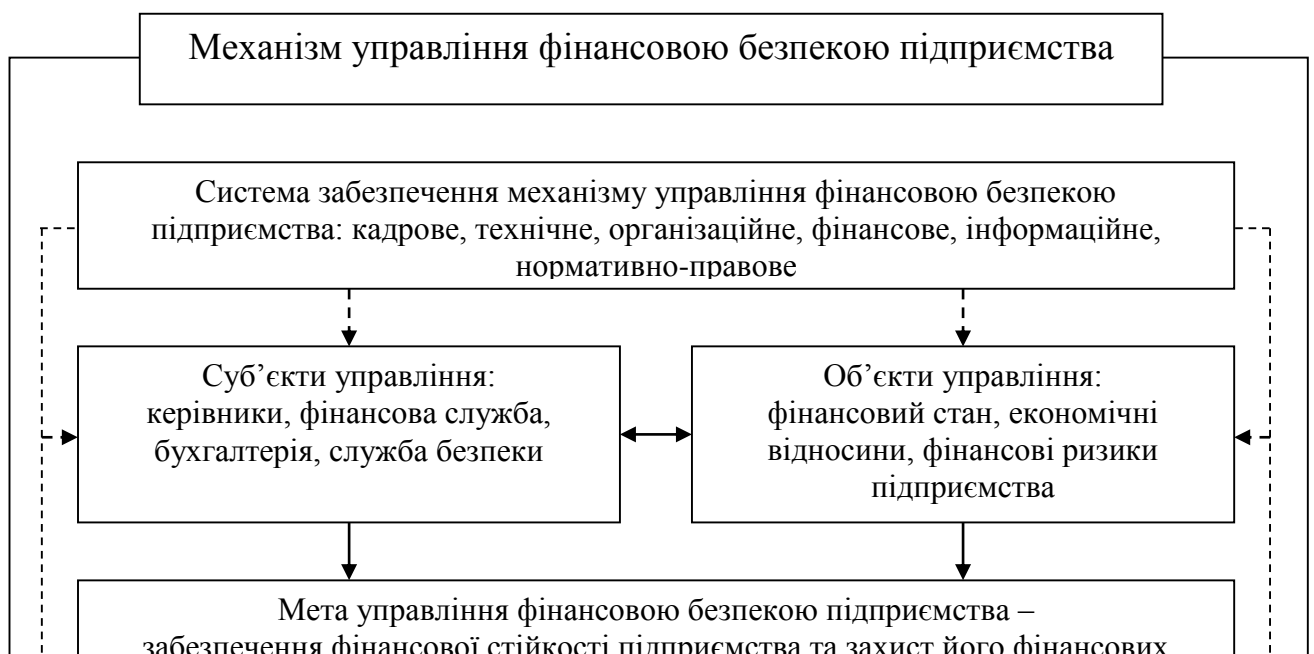

Рис. 1.4 – Механізм управління фінансовою безпекою підприємства

При розробці механізму управління фінансовою безпекою підприємства необхідно особливу увагу звернути на визначення системи показників оцінювання рівня фінансової безпеки, до складу яких слід віднести як традиційні кількісні показники, що комплексно характеризують фінансовий стан підприємства, так і якісні індикатори щодо ефективності управління фінансовими ризиками підприємства з визначенням вагомості кожного з них і розрахунком інтегрального показника.

Запровадження ефективного механізму управління фінансовою безпекою дасть можливість підвищити її рівень, а також забезпечити розвиток підприємства у сучасних мінливих економічних умовах [3].

Формування адекватного механізму управління фінансовою безпекою є однією з найважливіших умов ефективного функціонування та подальшого розвитку підприємства. Основними структурними елементами механізму

забезпечення фінансової безпеки підприємства мають бути такі: фінансова діагностика, інформаційне забезпечення, управління фінансовими ризиками, система фінансових методів і важелів забезпечення фінансової безпеки, контроль та оцінка результатів.

Слід зазначити, що на українських підприємствах процес формування механізму управління фінансовою безпекою ще не відпрацьований. Це можна пояснити недостатністю досліджень даного питання в теоретичному та методичному плані, що визначає необхідність подальшої розробки цієї комплексної проблеми.

1.3 Сучасні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства

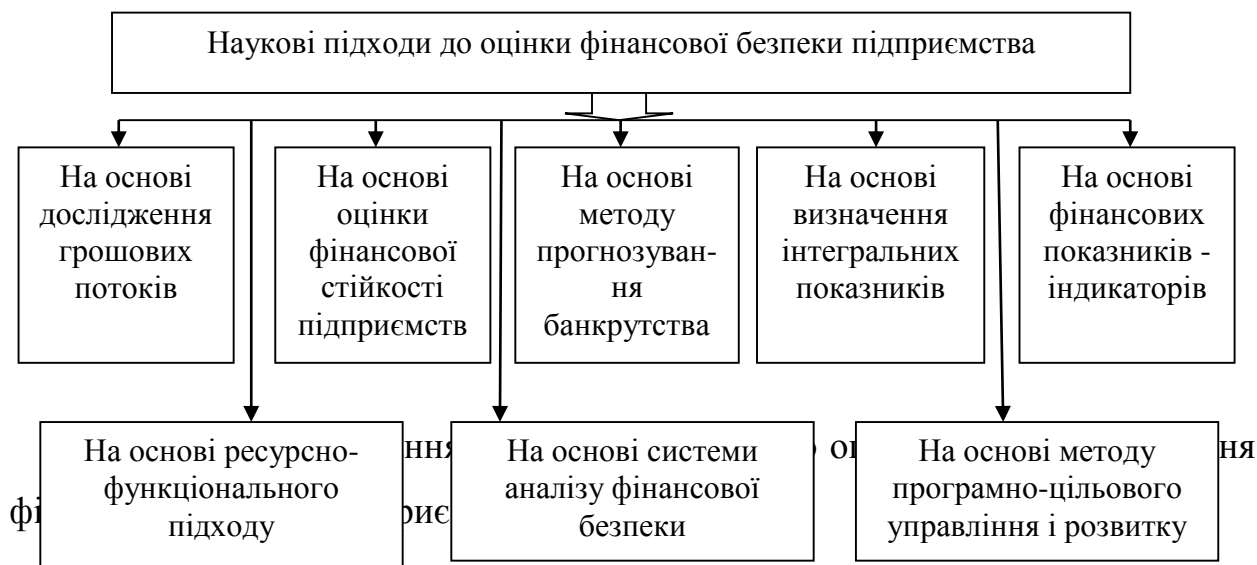
Достовірна оцінка фінансового стану є визначальною для формування правильних висновків та прийняття адекватних рішень. Завдання оцінки стану фінансової безпеки досить складна і вимагає значних зусиль для інтерпретування, що обумовлюється великою кількістю чинників та особливостей функціонування, які необхідно врахувати. До того ж, таке завдання вимагає від менеджерів підприємства досконалого володіння чисельними прийомами та методичним інструментарієм, застосування кожного з елементів якого доцільне лише в специфічних випадках. Крім того, питання обґрунтування системи оцінки фінансової безпеки суб'єкту господарювання стає особливо гострим за сучасних умов [43].

До основних завдань забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання належать оцінка рівня фінансової безпеки, встановлення і оцінка чинників, які впливають на неї, та на основі цього розробка системи заходів, що дозволять нівелювати дію загроз, небезпек та посилення дії їх позитивного характеру. Встановлення фактичного рівня фінансової безпеки – ключовий етап її забезпечення. Тому важливим є вибір інструментарію для здійснення такої оцінки [1].

В теорії та практиці фінансового менеджменту існує значна кількість методів, які застосовуються для визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. У ході аналізу фахової наукової літератури нами було визначено, що досліджені методики визначення рівня фінансової безпеки підприємства можна розділити на декілька груп за двома критеріями: об'єктом аналізу та методах проведення (рис. 1.5).

У методиках першої групи оцінку фінансової безпеки підприємства пропонується здійснювати на основі дослідження грошових потоків підприємств, а саме показника чистого грошового потоку в розрізі видів фінансово-господарської діяльності підприємства за допомогою розробленої матриці динамічної фінансової рівноваги. Найчастіше зазначений метод використовується для визначення оперативних цілей.

Ілляшенко С.М. пропонує оцінку економічної безпеки підприємства за її складовими, він зробив спробу звести в єдиний комплекс методики їх оцінки. Фінансова складова економічної безпеки підприємства, що характеризує фінансову забезпеченість підприємства. Оцінку фінансової безпеки підприємства пропонується проводити на основі аналізу абсолютних та відносних показників [26].

Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі аналізу абсолютних показників визначається ступенем достатності власних чи позичених

оборотних засобів для виконання господарської діяльності. При цьому оціночними показниками будуть наступні:

$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів}}$ – надлишок (+) чи нестача (-) власних оборотних коштів, необхідних для формування запасів та покриття витрат на господарську діяльність підприємства;

$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + середньострокові та довгострокові кредити та інших позик}}$ – надлишок (+) чи нестача (-) власних оборотних коштів, а також середньострокових та довгострокових кредитів та інших позик;

$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + загальної величини оборотних засобів}}$ – надлишок (+) чи нестача (-) загальної величини оборотних засобів.

Ці показники визначаються виходячи з даних фінансової звітності та відповідають показникам забезпеченості запасів та витрат джерелами їх формування та розраховуються за формулами:

$$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів}}, \quad (1.1)$$

де $\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів}}$ – сума власних оборотних коштів підприємства, гр. од.;

$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + середньострокові та довгострокові кредити та інших позик}}$ – сума запасів та витрат підприємства, гр. од.

$$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + середньострокові та довгострокові кредити та інших позик}}, \quad (1.2)$$

де $\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + середньострокові та довгострокові кредити та інших позик}}$ – середньострокові та довгострокові кредити та позики підприємства, гр. од.

$$\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + короткострокові кредити та позики підприємства}}, \quad (1.3)$$

де $\frac{\text{Сума власних оборотних коштів}}{\text{Сума власних оборотних коштів + короткострокові кредити та позики підприємства}}$ – короткострокові кредити та позики підприємства, гр. од.

Розглядаючи діяльність підприємства за певний період, аналітики визначають оціночні показники, які можуть приймати різні значення. В залежності від цих значень можна виділити п'ять зон фінансової стійкості або п'ять зон ризику економічної безпеки підприємства з точки зору її фінансової складової [52]:

а) абсолютна фінансова стійкість та абсолютна безпека – це ситуація, коли підприємству повністю достатньо власних оборотних коштів для

нормального та продуктивного функціонування. З огляду на це положення оціночні показники мають приймати наступні значення:

$$\left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \quad (1.4)$$

В сучасних умовах господарювання подібна ситуація неможлива, тому що повна відмова від позикових та кредитних ресурсів призводить до недотримання прибутків, гальмування розвитку та прогресування підприємства. Отже, можна зробити висновок, що жодне з торговельного підприємств в Україні не знаходиться в зоні повної економічної безпеки.

б) зона нормальної фінансової стійкості та нормальний рівень безпеки – це ситуація, коли підприємство використовує практично лише власні оборотні кошти для формування запасів та забезпечення витрат діяльності. При цьому оціночні показники мають значення:

$$\left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \quad (1.5)$$

в) зона нестійкого фінансового становища та нестабільного рівня безпеки – це ситуація, коли підприємству недостатньо власних оборотних коштів для забезпечення нормального функціонування, тому воно має потребу у використанні середньострокових та довгострокових позикових коштів:

$$\left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \quad (1.6)$$

г) зона критичного фінансового стану та критичного рівня безпеки – це ситуація, коли підприємство для фінансування своєї діяльності використовує крім середньострокових та довгострокових, ще й короткострокові позики. При цьому оціночні показники мають значення:

$$\left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \left[\quad \quad \quad \right] \quad (1.7)$$

д) зона критичного фінансового стану та кризового рівня безпеки – це

ситуація, коли підприємство не в змозі забезпечити фінансування своєї діяльності ані власними, ані запозиченими коштами, тобто підприємство знаходиться на межі банкрутства:

$$\boxed{} \quad \boxed{} \quad \boxed{} \quad (1.8)$$

Найбільшою проблемою цього підходу, на нашу думку, є те, що він враховує лише платоспроможність підприємства і не охоплює ряд аспектів фінансової діяльності, зокрема таких як ділова активність і рентабельність і це зменшує точність встановлення рівня фінансової безпеки, і через те не може надавати точної картини.

Методу прогнозування банкрутства ґрунтується на побудові багатофакторних моделей. Умовно, їх можна поділити на три школи [64]:

- англо-саксонська (моделі Альтмана, Фулера, Чессера, Ліса, Спрінгейта, Таффлера і Тішоу);
- німецько-французька (моделі Конана і Гольдера, Беермана, Гайдака та Стос, метод creditman тощо);
- вітчизняна (моделі Терещенко, Чупіса, Матвійчука).

Більшість науковців визнають основним саме індикаторний підхід. Він полягає в порівнянні фактичних показників фінансової безпеки з нормативними значеннями – індикаторами, які характеризують фінансову стійкість господарюючого суб'єкта та його платоспроможність. Ці індикатори мають визначатися самостійно кожним суб'єктом господарювання залежно від форми власності, видів діяльності, особливостей галузі, у якій працює підприємство, специфіки самого суб'єкта підприємницької діяльності, а також з урахуванням параметрів зовнішнього середовища [68, 71].

Відхилення від пирогових або нормативних значень призводить до виникнення загроз фінансовій безпеці підприємства. Таким чином, за цим підходом, найвищий рівень фінансової безпеки суб'єкта господарювання досягається лише за умови, що всі показники будуть знаходитися в дозволених

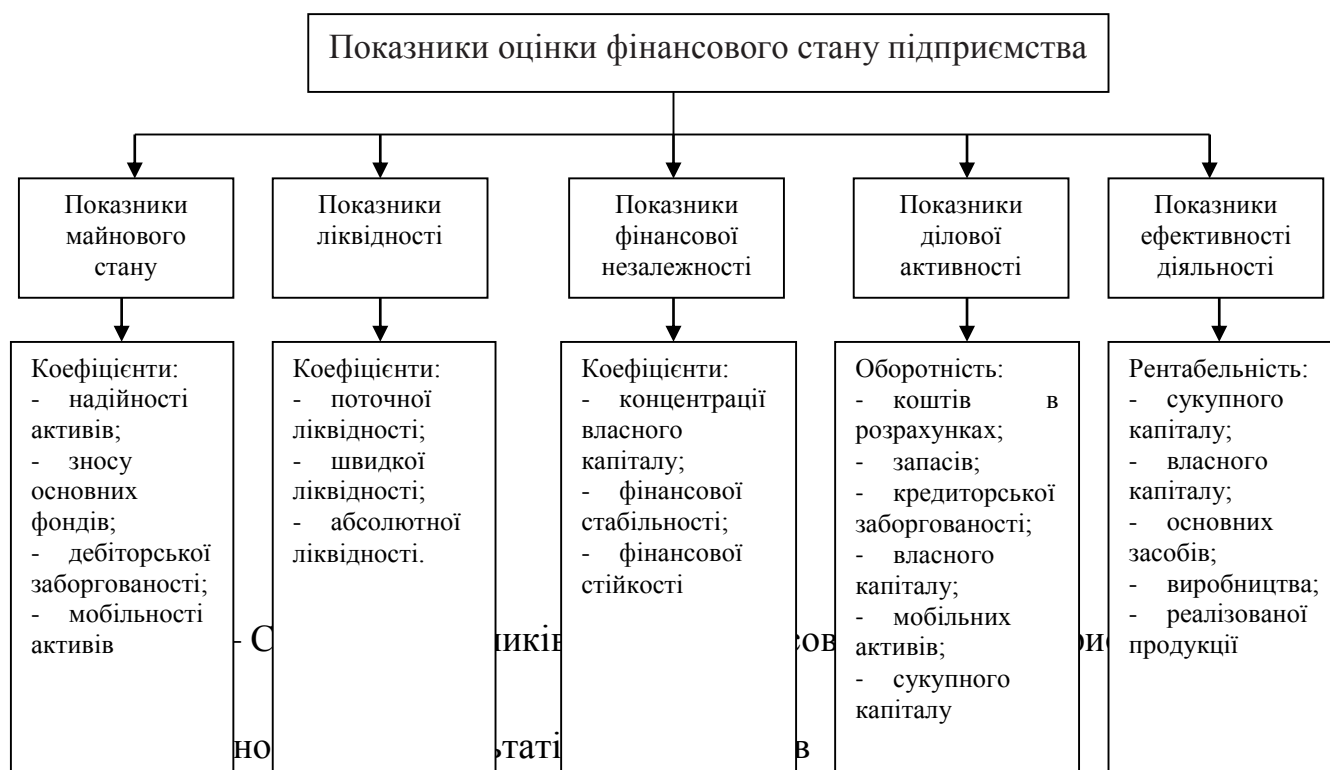
межах.

Відповідно до цього підходу існують такі показники, які дозволяють комплексно та достовірно охарактеризувати та оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання:

- показники фінансової стійкості;
- показники ліквідності та платоспроможності;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності підприємства (рис. 1.6).

Значення часткових індикаторів встановлюють на рівні:

- середньогалузевих значень вказаних показників;
- показників, що характеризують діяльність підприємств, які займають лідируюче положення в галузі;
- нормативних значень показників згідно з нормативно-правовими актами;
- ідеальних значень показників, яких необхідно досягнути у відповідності до стратегії розвитку підприємства тощо [56].

необхідно здійснити класифікацію фінансового стану та визначити рівень

фінансової безпеки конкретного суб'єкта господарювання. Ранжування відбувається залежно від відхилень результатів розрахунку показників від еталонного значення. Це важливо для повноти висновків стосовно розвитку негативних тенденцій на підприємстві. Отже, можна виділити такі рівні фінансової безпеки підприємства [66]:

- незадовільний: у підприємства низький рівень ліквідності, воно суттєво залежить від зовнішніх джерел фінансування та/або характеризується збитковою діяльністю;

- нестабільний: у підприємства недостатній рівень ліквідності, також спостерігається нестабільна структура капіталу та низька ефективність використання ресурсів;

- задовільний: відносно низька платоспроможність підприємства та низька фінансова стійкість, але спостерігається високий рівень прибутковості та оборотність активів;

- впевнений: підприємство за результатами розрахунку та аналізу показників має оптимальний рівень показників фінансової безпеки;

- ідеальний рівень, тобто такий, що характеризується високим рівнем прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості.

При використанні ресурсно-функціонального підходу необхідно оцінити та провести аналіз функціональних складових фінансової безпеки підприємства. Після цього шляхом експертної оцінки визначається інтегральний показник.

Цей підхід включає такі напрямки оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання [20]:

- за результатами розрахунків спеціальних показників проводиться оцінка ефективності використання фінансових та робляться висновки стосовно фінансової стійкості та стану фінансової безпеки підприємства.

- оцінка рівня забезпечення позитивних фінансових результатів діяльності підприємства, фінансової ефективності діяльності підприємства, його фінансової незалежності.

– оцінка забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами.

Чим вище рівень забезпеченості діяльності суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, тим вищим є і рівень його фінансової безпеки.

Відповідно до програмно-цільового підходу при проведенні оцінки фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності використовуються кілька рівнів інтеграції показників, що найбільш точно характеризують фінансову безпеку підприємства. При цьому для їх оцінки використовуються кластерний і багатовимірний аналіз. При використанні такого підходу необхідно перш за все сформулювати проблемну ситуацію. Після цього визначається мета та завдання фінансової безпеки, відповідно до яких розробляється програма забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Програмно-цільовий підхід вважається досить складним у практичному застосуванні, адже при оцінці фінансової безпеки використовуються комплексні математичні моделі. Проте теоретично такий підхід дозволяє отримати найбільш об'єктивні та достовірні результати оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання [6].

Бланк І.А. виокремлює п'ять систем аналізу фінансової безпеки, які базуються на таких методах його проведення: горизонтальному фінансовому аналізу, вертикальному фінансовому аналізу, порівняльному фінансовому аналізу, аналізу фінансових коефіцієнтів, інтегральному фінансовому аналізу [9]. Такий підхід є дуже широким, оскільки в цьому випадку процес забезпечення фінансової безпеки ототожнюється фактично з усією діяльністю суб'єкту господарювання.

У зарубіжній практиці [69, 71] аналіз фінансового стану проводиться здебільшого шляхом коефіцієнтного аналізу (ratio analysis) за окремими напрямками аналізу, що дозволяє аналізувати різні підприємства не зважаючи на масштаби їх діяльності, визначаючи ефективність та прибутковість їх діяльності. Перевага віддається проведенню порівняльного аналізу (дані підприємства порівнюється з встановленими нормативами або показниками

підприємств-конкурентів), трендового аналізу (trend analysis), який включає у себе вертикальний аналіз (common-size analysis), горизонтальний аналіз відносних показників (percent change analysis). Широко застосовується також факторний аналіз, особливо за допомогою моделі Дю Понтю [72].

Також у ході аналізу фінансового стану підприємства можуть використовуватися найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу, їхня кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що забезпечення фінансової безпеки залежить від обґрунтованого використання методів оцінки її рівня як бази й інструменту для планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Основним способом забезпечення ефективної фінансової безпеки підприємства є обґрунтоване використання методів оцінки її рівня, як основи для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях фінансового менеджменту, планування і здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства [38].

Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства повинна враховувати стратегічні цілі і завдання підприємства; складатись із оцінки функціональних складових фінансової безпеки підприємства, які можуть мати різні пріоритети, в залежності від виду діяльності господарюючого суб'єкта; враховувати рівень захищеності потенціалу підприємства; мати на увазі використання всіх видів ресурсів і можливостей, які гарантують найбільш ефективне (економічно безпечне) їх використання.

Висновки до розділу 1

Аналіз наукової літератури дозволив здійснити систематизацію основних поглядів та тлумачень поняття «фінансова безпека» у розрізі основних критеріїв її формування, а саме виділено стратегічний підхід,

ресурсно-функціональний підхід, системний підхід, ринковий підхід, захисний підхід, гармонізаційний підхід.

Фінансова безпека є системою кількісних та якісних параметрів фінансового стану підприємства, які комплексно відображають рівень його фінансової захищеності.

Своєчасна і точна ідентифікація загроз фінансовим інтересам підприємства є необхідною передумовою забезпечення його фінансової безпеки. Можна стверджувати, що рівноцінної значимості мають як процес формування, так і наступний процес – забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Механізм управління фінансовою безпекою підприємства – це система цілей, функцій, принципів, методів, завдань та інструментів управління, що взаємодіють між собою та спрямовані на створення передумов для стійкого розвитку підприємства в поточному та перспективному періодах, посилення захисту його фінансових інтересів шляхом розробки і реалізації ефективної фінансової стратегії, гнучкості у прийнятті фінансових рішень, вчасного реагування на небезпеки та загрози зовнішнього і внутрішнього характеру й ефективного управління фінансовими ризиками підприємства.

Проаналізувавши існуючі підходи до виділення складових механізму, вважаємо, що механізм управління фінансовою безпекою має містити такі елементи як: суб'єкт, об'єкт, методи, важелі, інструменти, принципи, функції, мету, завдання, фактори впливу та систему забезпечення механізму.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства представляє собою цілеспрямований багаторівневий процес, який включає сукупність методів, ресурсів, важелів спрямованих на недопущення (попередження) можливих фінансових збитків та забезпечення захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз, відповідного рівня майнового стану, ліквідності, фінансової незалежності, рентабельності, ділової та ринкової активності й формуванню рівноваги та розвитку підприємства в поточній і стратегічній

перспективі за умов функціонування конкурентного середовища.

2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ПРОМЛЮКС» В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Промлюкс» здійснює оптову торгівлю побутовими електротоварами. Підприємство ТОВ «Промлюкс» знаходиться за адресою: Україна, м. Запоріжжя, Вознесенівський район, вул. Волгоградська, 26.

Діяльність підприємства регулюється Господарським Кодексом України, Кодексом законів про працю України, та іншим чинним законодавством.

ТОВ «Промлюкс» створено відповідно рішення установчих зборів учасників, згідно протоколу №1 від 01 лютого 2000 р. Засновниками Товариства є фізичні особи. На кінець 2018 року статутний капітал підприємства ТОВ «Промлюкс» становить 281 тис. грн. Протягом останніх трьох років розмір статутного капіталу ТОВ «Промлюкс» не мінявся. Джерелом формування майна товариства є грошові та майнові внески учасників; доходи від реалізації продукції, послуг, і інших видів господарської діяльності; доходи від цінних паперів; кредити банків, та інше.

Вищим органом Товариства є загальні збори учасників, які мають кількість голосів, пропорційну до розмірів їх паїв. При проведенні загальних зборів трудового колективу і присутності на них не менш 2/3 складу трудового колективу, з'являється правомочність вирішувати питання відкритим голосуванням за більшістю голосів. На підприємстві виробничі, трудові та економічні стосунки трудового колективу з адміністрацією, питання охорони праці та соціального розвитку регулюються колективним договором.

Головна мета, з якою було створено товариство, – отримання прибутку шляхом найбільш повного задоволення потреб громадян, підприємств у

товарах та послугах, які надає товариство.

Стратегія підприємства ТОВ «Промлюкс» спрямована в першу чергу на:

- збільшення обсягів товарообігу;
- розширення ринків збуту товарів;
- активне просування товарів та послуг фірми в інших містах України;
- одержання максимального прибутку;
- збереження трудового колективу.

Для втримання позицій на ринку продажу побутових електротоварів необхідна систематична робота з підвищення якості наданих послуг, а також пошук нових шляхів залучення клієнтів та продажного та післяпродажного сервісу, які відповідали б зростаючим вимогам замовників. Підприємство є офіційним дистриб'ютором виробників торговельних марок, збутом яких займається.

Місце розташування підприємства було обрано таким, що відповідає вимогам для великого збутового підприємства – великі площі, відносно однакова відстань до будь-якого району міста Запоріжжя, недорога оренда складських та офісних приміщень в цьому районі.

Підприємство має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в банках, які затверджені правлінням товариства і зареєстровані в торгово–промисловій палаті, печатку зі своєю назвою. Воно є самостійним господарським об'єктом з правами і обов'язками юридичної особи, має право займатися господарською діяльністю, виходячи з цілей і завдань, складати договори, нести відповідальність згідно своєї обов'язків.

Підприємство діє на принципах повного господарського розрахунку, самофінансування і самоокупності, забезпечує соціальний розвиток і стимулювання працівників за рахунок накопичених засобів, несе повну відповідальність за результати власної господарської діяльності і виконання покладених на себе зобов'язань перед постачальниками і споживачами, бюджетом, банками, а також перед трудовим колективом згідно чинному законодавству.

Для забезпечення ефективного корпоративного управління відповідно до міжнародних стандартів органи управління й контролю ТОВ «Промлюкс» у своїй діяльності приділяють особливу увагу відкритості, результативності, чесності, відповідальності й досягненню поставлених цілей.

На даному підприємстві для здійснення оперативного управління та контролю за виконанням поставлених завдань застосовується лінійно – функціональна організаційна структура управління, яка спирається на розподіл повноважень та відповідальності за функціями управління і прийняття рішень по вертикалі. Вона дає змогу організувати управління за лінійною схемою, а функціональні відділи апарату управління підприємства лише допомагають лінійним керівникам вирішувати управлінські завдання. Організаційна структура підприємства представлена на рис 2.1.

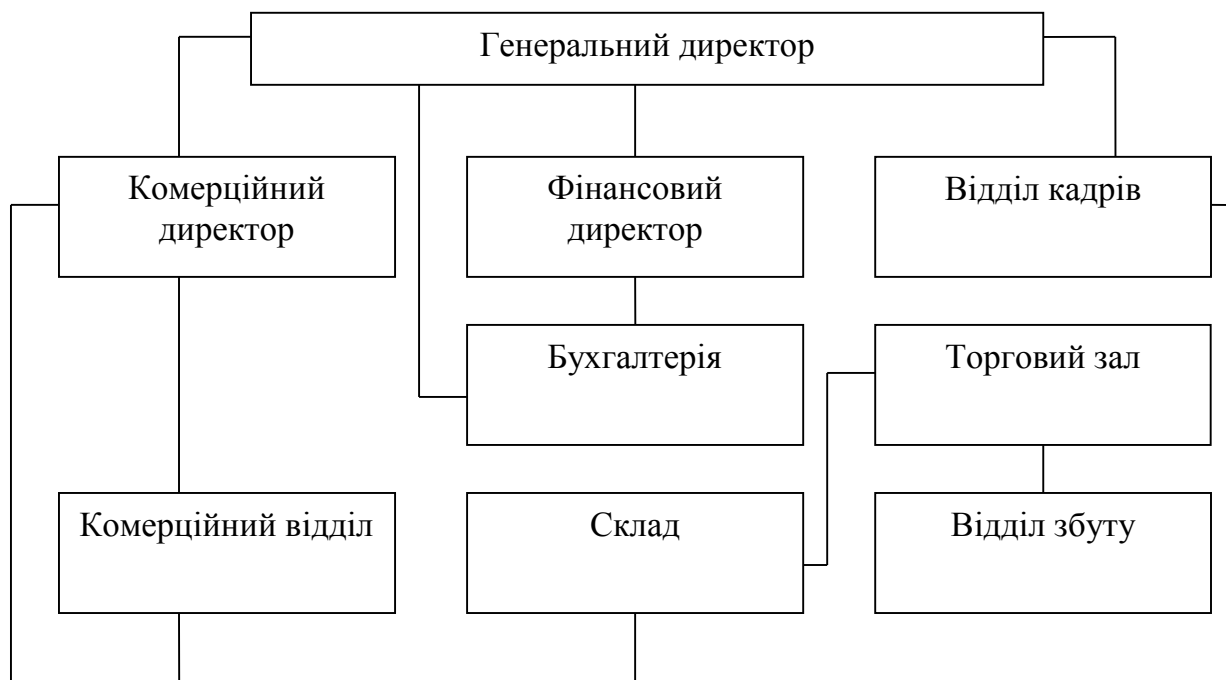

Рис. 2.1 – Організаційна структура підприємства ТОВ «Промлюкс»

Така структура управління забезпечує швидку реалізацію управлінських рішень, сприяє підвищенню ефективності роботи функціональних служб, уможливорює необхідний маневр ресурсами. Вона є найдоцільнішою на даному підприємстві.

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність підприємства представлена планово-економічним відділом до складу якого входить економіст, головний бухгалтер та помічник бухгалтера, діяльність яких спрямовано на вирішення таких основних завдань: фінансове забезпечення поточної господарської діяльності; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі необхідному для фінансування розвитку підприємства, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Завдяки раціонально організованому товаропостачанню на підприємстві ТОВ «Промлюкс» забезпечується повнота і стійкість асортименту товарів, необхідний рівень товарних запасів, задоволення попиту населення, а також високі фінансово-економічні показники роботи торгових організацій і підприємств.

Товаропостачання на підприємстві ТОВ «Промлюкс» ґрунтується на наступних принципах:

- планомірність;
- ритмічність;
- оперативність;
- економічність;
- централізація.

При організації товаропостачання підприємства ТОВ «Промлюкс» враховуються наступні основні вимоги:

–завезення товарів повинне здійснюватися відповідно до попиту населення і встановленого для магазину асортиментного переліку;

–кількість товарів, що завозяться, повинна визначатися типом підприємства, його потужністю, що характеризується об'ємом товарообігу і розміром торгової площі;

–величина партії, що одноразово доставляється, повинна обчислюватися

з урахуванням наявних товарних запасів, об'єму середньоденної реалізації і встановленої періодичності завезення;

– чітко розроблена система товаропостачання повинна забезпечувати мінімальні витрати по завезенню і зберіганню товарів.

На підприємстві ТОВ «Промлюкс» використовують складську форму товаропостачання

Завдяки раціонально організованому товаропостачанню на підприємстві ТОВ «Промлюкс» забезпечується повнота і стійкість асортименту товарів, необхідний рівень товарних запасів, задоволення попиту населення, а також високі фінансово-економічні показники роботи

При організації товаропостачання підприємства ТОВ «Промлюкс» враховуються наступні основні вимоги:

– завезення товарів повинне здійснюватися відповідно до попиту населення і встановленого асортиментного переліку;

– кількість продукції, що завозяться, повинна визначатися типом підприємства, його потужністю, що характеризується об'ємом товарообігу і розміром торгової площі;

– величина партії, що одноразово доставляється, повинна обчислюватися з урахуванням наявних товарних запасів, об'єму середньоденної реалізації і встановленої періодичності завезення;

– чітко розроблена система товаропостачання повинна забезпечувати мінімальні витрати по завезенню і зберіганню товарів.

Майно Товариства складається з основних та оборотних фондів і нематеріальних активів, а також інших цінностей, вартість яких відображена в балансі Товариства.

Товариство є власником:

– статутного фонду;

– продукції, що вироблена Товариством за результатами господарської діяльності;

– майна, придбаного за результатами фінансово-господарської

діяльності Товариства;

- отриманих прибутків;
- іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених чинним законодавством.

Організація оплати праці спрямована на забезпечення винагороди працівника за працю в залежності від складності та умов виконуваної роботи, його професійно-ділових якостей, результатів його праці.

Середня річна заробітна плата персоналу ТОВ «Промлюкс» у 2018 році склала 102 тис. грн. Динаміка росту середньорічної заробітної плати робітників ТОВ «Промлюкс» у 2012–2018 рр. наведена на рис. 2.2.

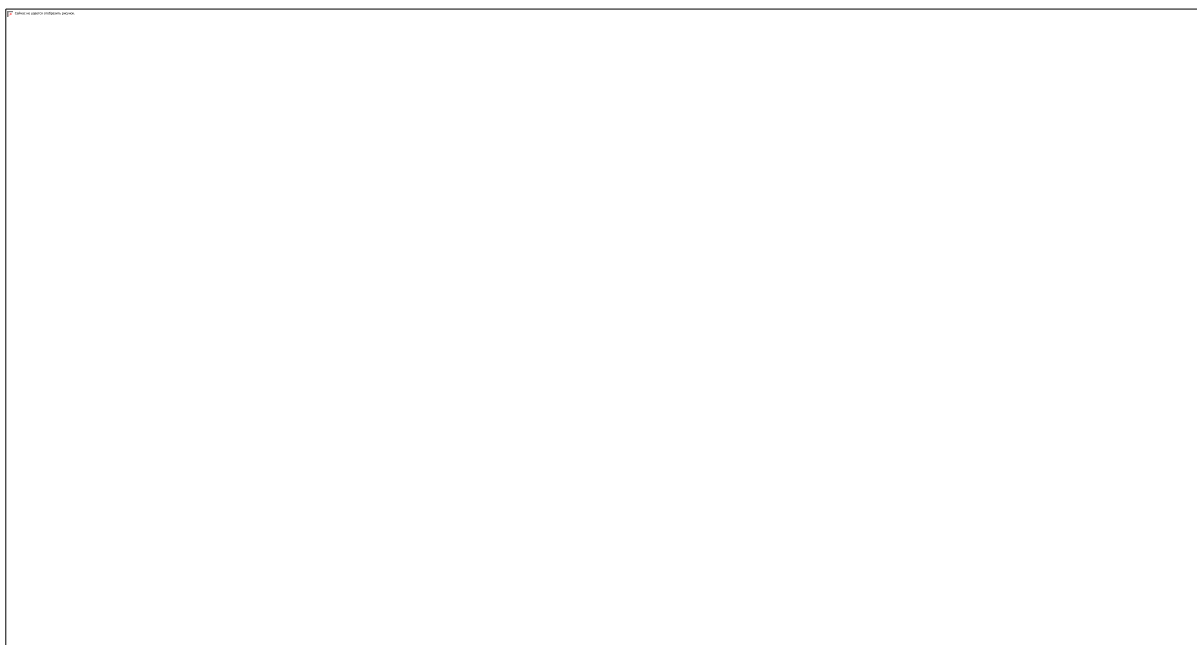

Рис. 2.2 – Динаміка росту середньорічної заробітної плати робітників ТОВ «Промлюкс» у 2012–2018 рр. у розрахунку на одного працюючого, тис грн

Підприємство не має заборгованості з виплати заробітної плати та оплати податків до бюджету і позабюджетні фонди.

Постійно ведеться аналіз середньої заробітної плати всіх категорій працівників, відсотка виконання норм виробітку, чисельності працівників.

Постійно ведеться аналіз середньої заробітної плати всіх категорій працівників, відсотка виконання норм виробітку, чисельності працівників.

Середній відсоток виконання норм у 2018 році склав 115,0 %.

У 2018 році середньооблікова чисельність працюючих на підприємстві зменшилась на 3,57% порівняно з 2017 роком. Середньомісячна плинність кадрів за 2017 рік склала 0,56%.

За наведеними даними рис. 2.3 можна побачити, що чисельність працівників на підприємстві зростає має неоднозначну динаміку. У 2018 році середньооблікова чисельність працівників складає 24 особи, що на 1 особу менше ніж у 2012 році (25 чол.). Проте у 2018 році, порівняно з 2013 роком, відбулося скорочення персоналу на 9 осіб.

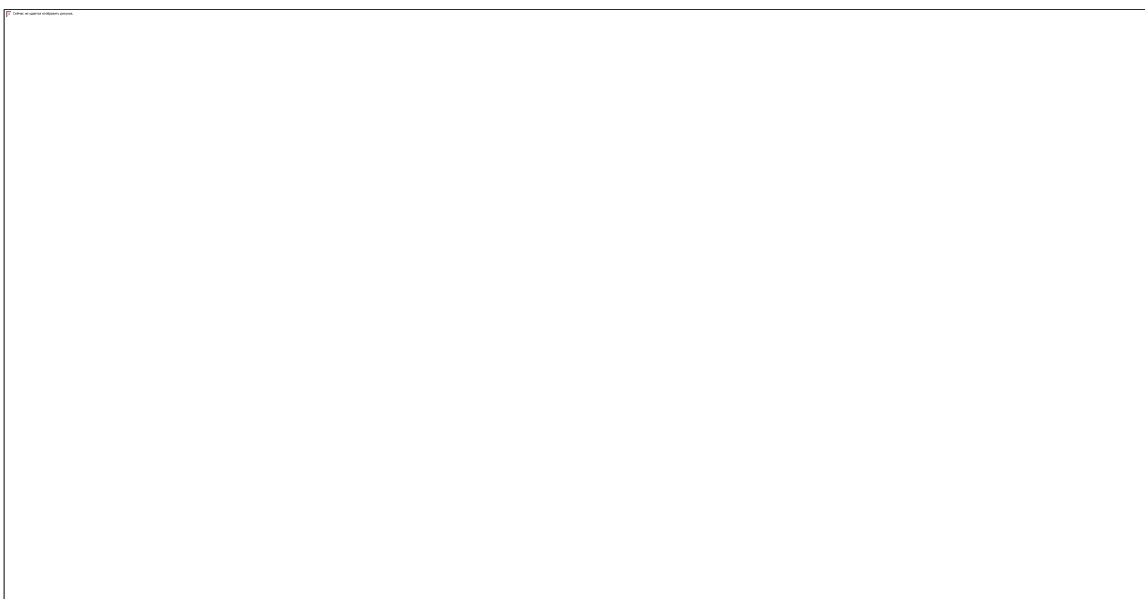

Рис. 2.3 – Динаміка та структура середньооблікової чисельності працівників ТОВ «Промлюкс» за 2012–2018 рр., осіб

Кадрова політика ТОВ «Промлюкс» в 2018 році була спрямована на забезпечення діяльності кваліфікованими працівниками, закріплення їх та підвищення мотивації до більш продуктивної праці.

Досліджуючи економічний стан підприємства, потрібно обов'язково проаналізувати продуктивність праці одного працівника порівняно із загальним фондом заробітної плати, як стимулюючої складової ефективності робочої сили, що дасть змогу з'ясувати приховані можливості в покращенні продуктивності всього господарського процесу (табл. 2.1).

На основі даних фінансової звітності (Додаток А, Б) здійснено аналіз співвідношення темпів зростання продуктивності праці та середньої заробітної плати на підприємстві.

Темп зростання продуктивності праці за 2018 рік є нижчий за темп зростання середньої заробітної плати на 4,63%, що пояснюється намаганням керівництва підприємства зберегти соціальні стандарти в умовах економічної кризи. Крім того важливо зазначити високий рівень продуктивності праці персоналу, яка у 2018 році склала 1763 тис. грн.

Капітал є одним з найважливіших факторів ефективності будь якої економічної діяльності підприємства. Його динаміка може свідчити про якість фінансового менеджменту, а структура та напрями використання – безпосередньо впливають на формування добробуту власників, визначаючи ринкову вартість підприємства та рівень фінансової безпеки.

Таблиця 2.1 – Аналіз співвідношення темпів зростання продуктивності праці та середньої заробітної плати на підприємстві ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр.

Назва показника	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018/2016	
				відхилення, +/-	темп змін %
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг), тис. грн	55150	49073	42172	-12977,48	-23,53
Фонд оплати праці персоналу, тис. грн	2398	3102	2448	50	2,09
Чисельність персоналу, чол.	25	24	24	-1	-2,43
Продуктивність (товарообіг) праці одного працівника, тис. грн/ чол.	2250	2027	1763	-486	-21,63
Середня заробітна плата працівника за рік, тис. грн	98	128	102	5	4,63
Коефіцієнт випередження темпів росту продуктивності праці над середньою заробітною платою	x	x	x	x	-4,67

У процесі аналізу капіталу підприємства, в першу чергу, досліджують зміни в його структурі, складі та надають їм об'єктивну оцінку з позиції інвесторів. Установи банків та інших інвесторів більше цікавить частка

власного капіталу у загальному його розмірі. При внутрішньому ж аналізі більше уваги приділяють вивченню динаміки і структури власного та позикового капіталу, виявляють причини змін окремих складових частин власного та позикового капіталу й надають оцінку таким змінам.

Логічним буде розпочати аналіз формування капіталу підприємства з попередньої оцінки розподілу фінансових ресурсів на власний та позиковий капітал (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз структури капіталу підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 року від			
				+,-		%	
				2016	2017	2016	2017
Загальна величина капіталу	16579	20757	25126	8546	4369	51,55	21,05
Власний капітал	10762	14234	16252	5490	2018	51,01	14,18
- у % до всіх джерел коштів	64,9	68,6	64,7	-0,2	-3,9	-0,31	-5,69
Залучений капітал	5817	6523	8873	3056	2351	52,54	36,04
- у % до всіх джерел коштів	35,1	31,4	35,3	0,2	3,9	0,57	12,42

Вивчаючи дані, відзначимо, що протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція збільшення величини капіталу підприємства ТОВ «Промлюкс». Так, на початок 2017 р. капітал підприємства складав 16579 тис. грн, протягом звітного періоду відбулося стрімке зростання до 25126 тис. грн і наприкінці 2018 року загальне збільшення капіталу порівняно з початком 2017 року склало 8546 тис. грн, або 51,55 %.

Аналізуючи залучений капітал з початку 2017 – кінець 2017 року, слід відзначити, що на початок 2017 року його величина сягала 5817 тис. грн, а наприкінці 2017 року величина залученого капіталу коштів збільшились на 706 тис. грн. Наприкінці 2018 року порівняно з кінцем 2017 року загальна сума залучених коштів збільшилася на 2351 тис. грн (36,04 %).

Власний капітал протягом аналізованих 2016-2018 років мав тенденцію до зростання (рис. 2.4). Порівняно з базовим наприкінці 2018 року цей показник зріс на 5490 тис. грн., або на 51,01 %.

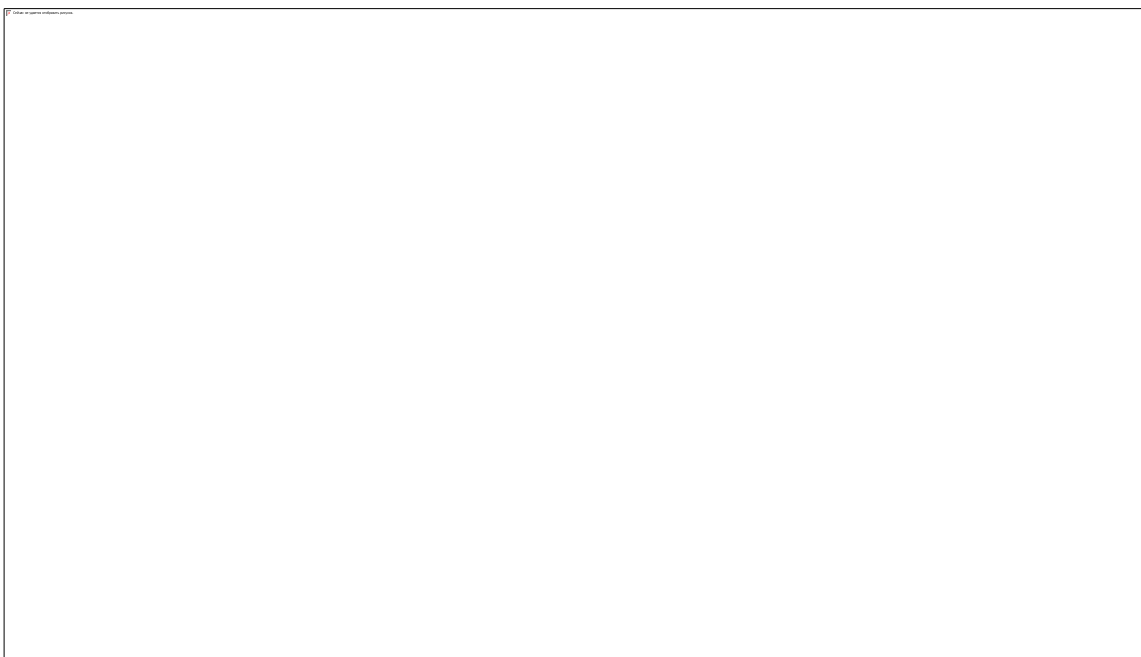

Рис. 2.4 – Динаміка зміни питомої ваги власного та залученого капіталу у загальній величині пасивів за 2016-2018 рр., %

Проте слід зазначити, що у порівняльній величині до загальної величини всього капіталу підприємства розмір власного капіталу ТОВ «Промлюкс» у 2018 році порівняно з 2016 р. зменшився на 0,31 п.п. а порівняно з 2017 роком зменшення склало 5,69 п.п.

Збільшення власного капіталу відбулося за рахунок нерозподіленого прибутку, проте підприємство вимушене було значно більше залучати позиковий капітал у забезпечення господарських процесів. Основними статтями збільшення позикового капіталу стали страхові резерви та розрахунки за одержаними авансами, тобто відбулося значне комерційне кредитування підприємства.

Отже, власний капітал підприємства станом на кінець 2018 року має розмір 16252 тис. грн. Його величина збільшилась відносно кінця 2016 року на 5490 тис. грн, відносно кінця 2017 року на 2018 тис. грн.

Найбільший вплив на збільшення величини власного капіталу

спричинило зростання нерозподіленого прибутку, який склав на кінець 2018 року 15369 тис. грн (табл. 2.3). Збільшення порівняно з кінцем 2016 року відбулося на рівні 5482 тис. грн (55,45 %), порівняно з 2017 роком 2053 тис. грн (15,42%).

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура власного капіталу підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018 року від			
				+,-		%	
				2016	2017	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал	10762	14234	16252	5490	2018	51,01	14,18
Зареєстрований (пайовий) капітал	281	281	281	-	-	-	-
Капітал у дооцінках	8	7	122	114	115	1473,61	1617,21
Додатковий капітал	587	630	480	-107	-149	-18,16	-23,73
Нерозподілений прибуток	9887	13316	15369	5482	2053	55,45	15,42

Додатковий вкладений капітал на кінець 2018 року склав 480 тис. грн. Його розмір відносно початку 2017 року зменшився на 107 тис. грн, а відносно кінця 2017 року на 149 тис. грн. Капітал у дооцінках на кінець 2018 року склав 122 тис. грн. Його величина збільшилась майже у п'ятнадцять разів порівняно з початком 2017 року, або на 114 тис. грн.

Розмір статутного капіталу на протязі трьох років залишився без змін і складає 281 тис. грн.

Динаміка основних складових капіталу підприємства наведена на рис. 2.5. Структура позикового капіталу підприємства впливає на рівень економічної та фінансової рентабельності підприємства; визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності, тобто, рівень основних фінансових ризиків, а також формує співвідношення ступеня прибутковості та ризику в процесі розвитку підприємства.

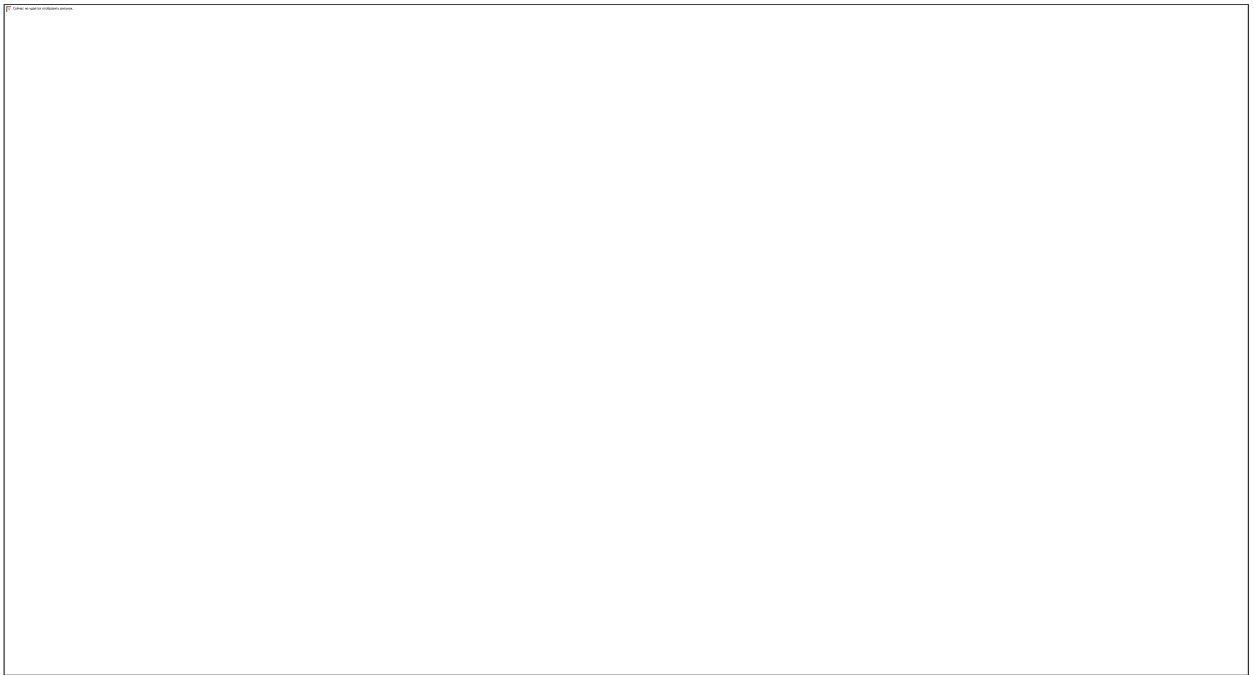

Рис. 2.5 – Динаміка основних статей капіталу ТОВ «Промлюкс» у 2016-2018 рр., тис. грн.

У табл. 2.4 відображено структуру та склад позикових коштів підприємства. Аналіз динаміки структури позикового капіталу підприємства надав можливість виявити тенденцію до його збільшення, а саме, збільшення протягом аналізованого періоду на 3056 тис. грн, або 52,5%. Якщо позиковий капітал на початок 2016 року становив 5817 тис. грн то на кінець 2018 року – 8873 тис. грн.

Таблиця 2.4 – Склад і структура позикового капіталу підприємства ТОВ «Промлюкс» у 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Відхилення 2018 до 2016 рр.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відстрочені податкові зобов'язання	33	0,6	5	0,1	18	0,2	-15	-44,4
Пенсійні зобов'язання	171	2,9	62	1,0	77	0,9	-94	-55,1
Довгострокові кредити банків	23	0,4	18	0,3	359	4,0	336	1451,6

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Інші довгострокові зобов'язання	29	0,5	29	0,4	1735	19,6	1706	5847,7
Довгострокові забезпечення	72	1,2	72	1,1	72	0,8	0	0,2
Довгострокові векселі видані	1501	25,8	1056	16,2	915	10,3	-586	-39
Короткострокові кредити банків	495	8,5	601	9,2	874	9,9	379	76,7
Векселі видані	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	-71,9
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	87	1,5	40	0,6	19	0,2	-68	-77,8
товари, роботи, послуги	593	10,2	566	8,7	632	7,1	40	6,7
розрахунками з бюджетом	15	0,3	1300	20,0	186	2,1	171	1103,6
розрахунками зі страхування	39	0,7	34	0,5	33	0,4	-6	-15
розрахунками з оплати праці за одержаними авансами	78	1,3	89	1,4	93	1,1	15	19,5
за розрахунками з учасниками	2580	44,4	2519	38,7	2752	31,0	172	6,7
Поточні забезпечення	50	0,9	20	0,3	55	0,6	6	11,2
Доходи майбутніх періодів	33	0,6	60	0,9	59	0,7	26	78,5
Інші поточні зобов'язання	1	0,0	1	0,0	971	10,9	970	73164
Разом	16	0,3	32	0,5	21	0,2	4	27,3
	5817	100	6507	100	8873	100	3056	52,5

За аналізовані роки спостерігаємо зміни у складі та структурі позикового капіталу. Перш за все необхідно зазначити, що відстрочені податкові зобов'язання протягом аналізованого періоду зменшилися на 44,4%, якщо на початок 2017 року вони становили 33 тис. грн., то на кінець 2018 року їх сума становила 18 тис грн. (-15 тис. грн).

Зменшення також відбулося за статтями «пенсійні зобов'язання та цільове забезпечення». Довгострокові кредити банків протягом аналізованого періоду збільшилися на майже в п'ятнадцять разів з 171 тис грн. на початок 2017 року до 359 тис грн. на кінець 2018 року. Відповідно їх питома вага збільшилася з 0,45% до 4,1%. З довгострокових зобов'язань і забезпечень найбільшу питому вагу займають інші довгострокові зобов'язання –19,5% та довгострокові векселі видані – 10,3%.

Збільшення статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» підприємства з 15 тис. грн у 2016 році до 186 тис. грн. у 2018 році пов'язане з збільшенням заборгованості з податку на прибуток. Заборгованість з даного податку у 2018 році становила 186 тис. грн. (1300 тис. грн у 2017 році).

Доходи майбутніх періодів протягом аналізованого періоду суттєво збільшилися, якщо на початок 2017 року вони становили 1 тис. грн, то на кінець 2018 року 971 тис. грн, збільшення становить 970 тис. грн. Ця стаття позикового капіталу зазнала найбільших змін.

Незначна питома вага заборгованості по кредитах банків у загальному розмірі залученого капіталу з одночасним збільшенням кредиторської заборгованості за одержаними авансами свідчить, що підприємство намагається компенсувати нестачу залучених кредитних коштів за рахунок комерційного кредитування шляхом отримання попередньої оплати за товари. Водночас зменшення заборгованості з поточних розрахунків з кредиторами на 77,8 тис. грн свідчить про наявність певного покращення платіжних можливостей ТОВ «Промлюкс» за аналізований період.

В цілому, щодо структури статей зобов'язань, то необхідно зазначити, що найбільшими статтями позикового капіталу станом на кінець 2018 року є «Довгострокові векселі видані» – 915 тис. грн, «Інші довгострокові зобов'язання» – 1735 тис грн., «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» – 632 тис. грн, «Кредиторська заборгованість за одержаними авансами» – 2752 тис. грн, «Доходи майбутніх періодів» – 971 тис грн й у

цілому вони становлять 78,8% від загальної його суми.

Динаміка структури основних статей зобов'язань підприємства ТОВ «Промлюкс» наведено на рис. 2.6.

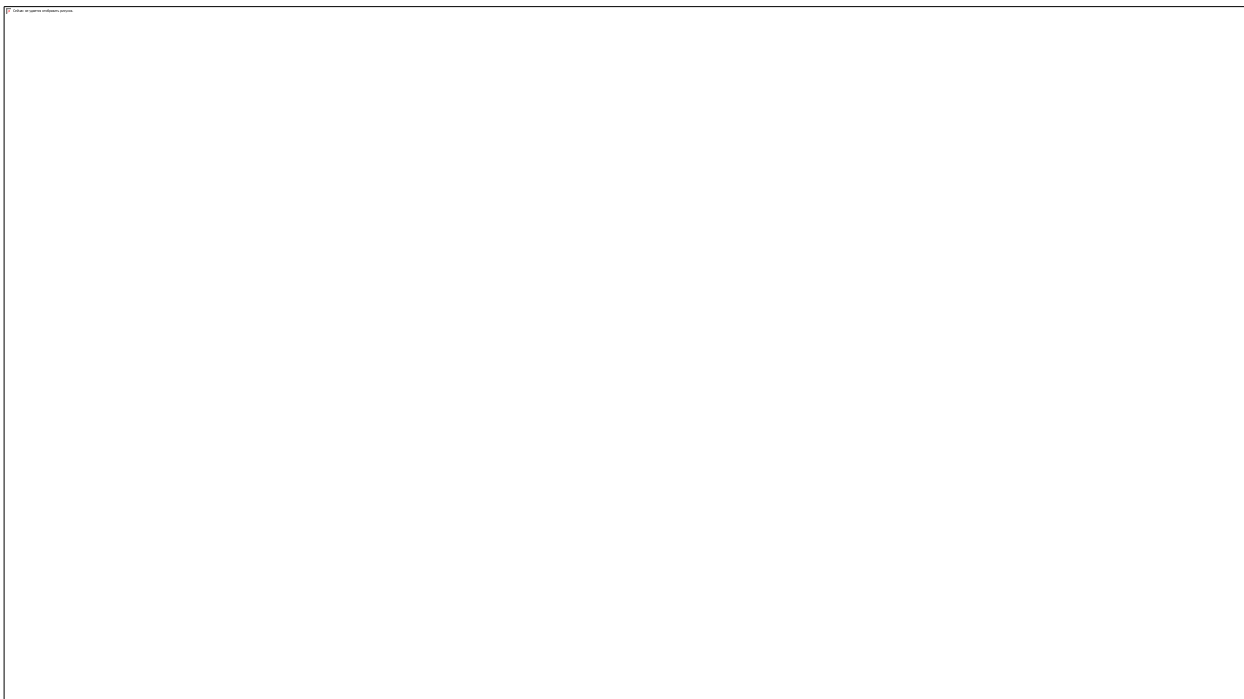

Рис. 2.6 – Динаміка структури основних статей позикового капіталу підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016-2018 рр., %

Структура майна дає загальне уявлення про фінансовий стан підприємства. Вона показує частку кожного елемента в активах та співвідношення позичених і власних коштів підприємства в пасивах. У структурі вартості майна відображується специфіка діяльності кожного підприємства. Підвищення загальної вартості майна підприємства за аналізований період в основному відбулося за рахунок зростання обсягу як оборотних активів підприємства так і необоротних. Питома вага оборотних активів в загальній величині активів підприємства протягом останніх трьох років переважає над необоротними активами (табл. 2.5).

В 2018 році питома вага необоротних активів ТОВ «Промлюкс» у загальному обсязі майна становить 27,19%, у той час як питома вага оборотних активів – 72,81%.

Таблиця 2.5 – Динаміка активів підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018, тис. грн.

Показник	Загальна величина, тис. грн			Відхилення			
				+,-		у % до	
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016	2018/ 2017
Необоротні активи	5343	6044	6831	1488	787	27,84	13,02
Оборотні активи	11227	14701	18295	7068	3593	62,96	24,44
Всього активів	16579	20757	25126	8546	4369	51,55	21,05

Збільшення активів підприємства протягом 2016–2018 років пов’язано як зі збільшенням необоротних активів на 27,84% так із підвищенням величини оборотних – на 62,96% у 2018 році по відношенню до 2016 року.

Динаміка оборотних та необоротних активів наведена на рис. 2.7.

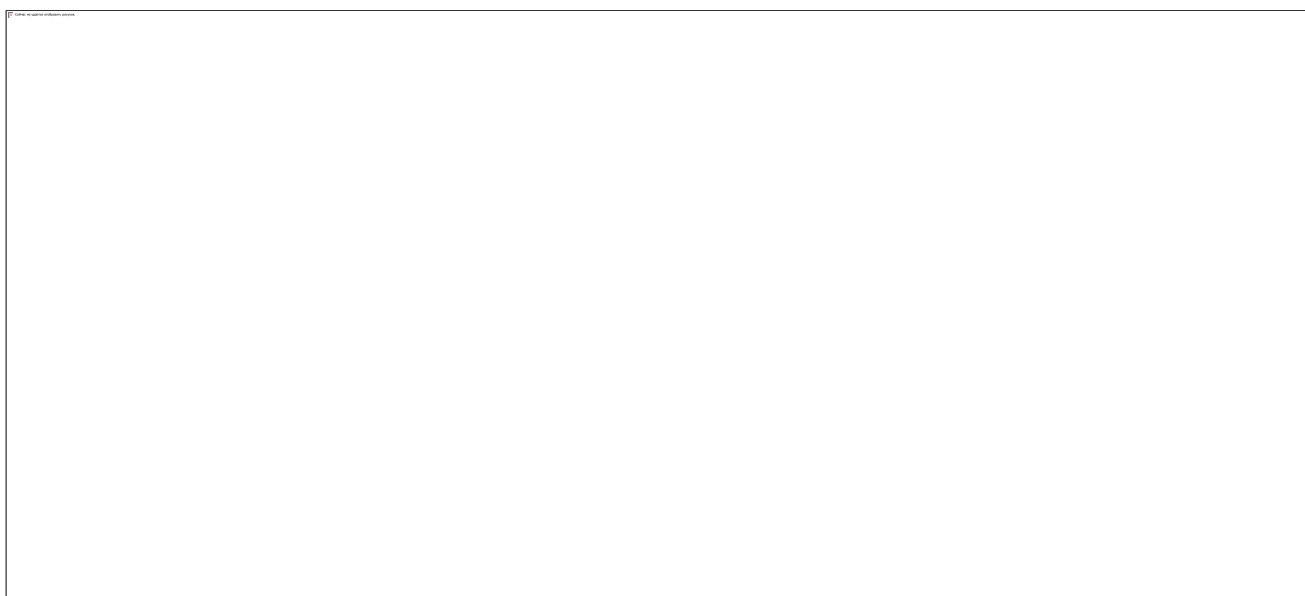

Рис. 2.7 – Динаміка оборотних та необоротних активів підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр., тис. грн, (на кінець року)

Отже, протягом аналізованого періоду підприємство збільшувало масштаби своєї діяльності, загальна вартість майна підприємства зросла на 51,55% та на кінець 2018 року становила 25126 тис. грн в структурі активів оборотні засоби становлять 72,81%, що є характерним для торговельних підприємств. При цьому, підприємство використовує як власний капітал так і позикові кошти. Питома вага власного капіталу протягом аналізованого періоду знаходилась в межах 64,9-68,6%, відповідно позикові кошти

становили 31,4-35,3%. Найбільший вплив на збільшення величини власного капіталу спричинило зростання нерозподіленого прибутку, який склав на кінець 2018 року 15369 тис. грн. У структурі позикових коштів кредиторська заборгованість за одержаними авансами займає найбільшу питому вагу (31,0-44,4), що свідчить про те. Що підприємство активно працює на умовах передоплати.

2.2 Аналіз ліквідності підприємства

Для об'єктивної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства важливе значення має розрахунок та застосування показників ліквідності. Вони дають можливість оцінити рівень платоспроможності підприємства на певний момент часу, а також у випадках виникнення надзвичайних ситуацій. З цією метою застосовують систему коефіцієнтів ліквідності, що розрізняються між собою розміром ліквідних активів та розглядаються як джерело покриття зобов'язань. Кожен із зазначених коефіцієнтів має своє аналітичне призначення [49].

Так, загальну оцінку платоспроможності підприємства дає коефіцієнт загальної ліквідності. В міжнародній аналітичній практиці він має ще назву – коефіцієнт покриття, поточної ліквідності та оптимальне значення, яке залежить від галузі діяльності. Це коефіцієнт універсальний, так як аналітиками застосовується не лише при оцінці рівню платоспроможності, але й, наприклад, діагностиці ймовірності банкрутства підприємства. Його оптимальне значення (2–2,5) свідчить, що оборотні активи повинні у двічі перевищувати розмір поточних зобов'язань підприємства.

При значенні показника нижче за оптимальне суб'єкт господарювання вважається платоспроможним, але має ознаки фінансового ризику в оплаті боргів.

Рівність поточних активів і короткострокових зобов'язань (значення

коефіцієнту >1) є свідченням загрози для фінансової стабільності підприємства, так як воно має можливість розрахуватися лише з боргами, власного капіталу в обороті для продовження господарської діяльності не матиме. При значенні коефіцієнту <1 підприємство визнається неплатоспроможним, оскільки не в змозі оплатити свої зобов'язання.

Коефіцієнт термінової ліквідності (швидкої ліквідності, проміжного покриття, миттєвої оцінки) допомагає оцінити можливість погашення підприємством поточних зобов'язань у разі виникнення критичних обставин. Однак при оцінці рівню платоспроможності за вказаним показником слід враховувати «якість» складу оборотних активів, дебіторської заборгованості, реальність і терміновість її повернення на підприємство. Інші, вищенаведені показники ліквідності, розраховуються аналітиками за потребою, оптимальних значень не мають, їх визначають індивідуально для кожного підприємства та свідчать про частку певного виду поточних активів у покритті зобов'язань.

Розрахуємо коефіцієнти ліквідності для ТОВ «Промлюкс» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Показники ліквідності підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016–2019 рр.

Назва показника	Оптимальне значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018	
					2016	2017
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5–2,5	2,82	2,78	3,21	0,39	0,43
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,8–1,5	1,08	0,89	0,88	-0,2	-0,1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25–0,3	0,38	0,36	0,51	0,13	0,15
Чистий оборотний капітал	-	7113	9425	13569	6456	4144

Аналізуючи дані табл. 2.6 та рис. 2.8 слід зазначити, що усі показники ліквідності у періоді до 2018 року мали тенденцію збільшення, окрім коефіцієнта термінової ліквідності. Перевищення коефіцієнта загальної ліквідності від оптимального значення свідчить про проте, що підприємство

володіє значним обсягом вільних ресурсів які сформувалися завдяки власним джерелам. Це можна пов'язати з уповільненням оборотності коштів вкладених у запаси.

Досліджуючи динаміку коефіцієнта загальної ліквідності слід констатувати, що протягом 2016–2018 років він підвищився на 0,39 п.п. та становив на кінець звітного періоду 3,21. Це означає що на кожен гривню короткострокових зобов'язань у кінці 2018 р. припадало 3,21 ліквідних коштів ТОВ «Промлюкс».

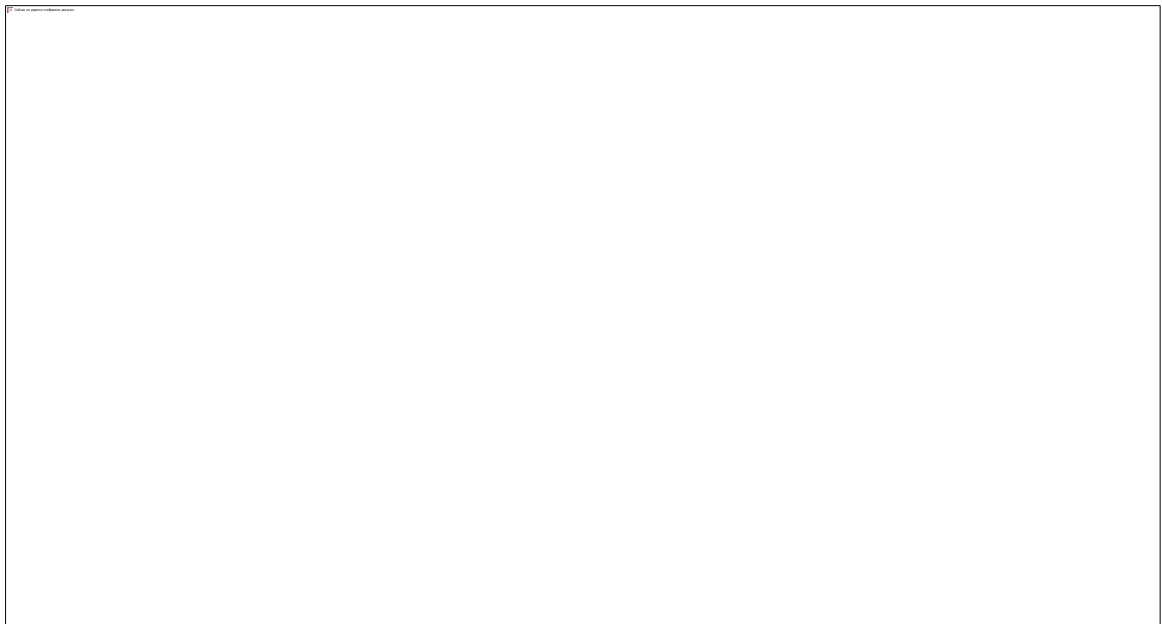

Рис. 2.8 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр.

Коефіцієнт термінової ліквідності підприємства ТОВ «Промлюкс» протягом 2016–2018 рр. знизився до рівня 0,88 (0,2 п.п.) та знаходиться в межах нормативного значення. Слід зазначити, що зменшення даного коефіцієнта свідчить про погіршення роботи керівництва, щодо стабілізації платіжного балансу підприємства у кризовий рік.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності даного підприємства є дуже цікавим для постачальників сировини. Його рівень перевищує нормативне значення та дає можливість забезпечити кредиторську заборгованість постачальників.

Даний коефіцієнт в 2016 році становив 0,38 на кінець 2018 року він

збільшився на 0,13 п.п. та становить 0,51, при оптимальному значенні 0,25–0,30.

Чистий оборотний капітал він залежить як від структури активів так і від джерел коштів. За інших умов зростання даного коефіцієнта є позитивним явищем. Чистий оборотний капітал протягом аналізованого періоду збільшився на 6456 тис. грн., та на кінець 2018 року становив – 13569 тис. грн.

Загальний аналіз ліквідності балансу проводиться шляхом групування активів та пасивів за ступенем їх ліквідності та строком погашення відповідно.

Баланси ліквідності за декілька періодів дають можливість виявити тенденції зміни фінансового стану підприємства. Згрупуємо активи підприємства за рівнем ліквідності. Для характеристики ліквідності підприємства наведемо розрахунок груп активів і пасивів (табл. 2.7).

Баланс вважається абсолютно ліквідним, коли має місце така ситуація: $A1 \geq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$.

Отже баланс підприємства ТОВ «Промлюкс» на вказані дати не є абсолютно ліквідним.

1) підприємство не має достатню суму наявних грошових коштів для розрахунків з кредиторами ($A1 < P1$). На кінець 2016 року нестача ліквідних активів становить 1903 тис. грн, на кінець 2017 року – 2724 тис. грн та 919 тис. грн відповідно на кінець 2018 року;

2) є ліквідною друга група активів протягом 2016–2018 рр. Активи, що швидко реалізуються покривають короткострокові зобов'язання на кінець 2016 року на 1839 тис. грн, на кінець 2017 року – 1575 тис. грн, та на кінець 2018 року – 214 тис. грн відповідно;

3) ліквідною є третя група активів на протязі всього періоду. На кінець 2016 року надлишок ліквідних активів становив 5473 тис. грн, на кінець 2017 року надлишок ліквідних активів становить 9328 тис. грн, на кінець 2018 року – 10127 тис. грн відповідно;

4) відмічаємо достатність власного капіталу для формування важко ліквідних активів, про що свідчить виконання четвертої вимоги ліквідності ($A4 \leq P4$).

Таблиця 2.7 – Аналіз ліквідності балансу підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр. тис. грн.

Актив	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Пасив	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Платіжний надлишок (+) або недостача (-)		
								2016р.	2017р.	2018р.
1. Найбільш ліквідні активи (A ₁)	1502	1909	2913	1. Негайні пасиви (П ₁)	3404	4633	3832	-1903	-2724	-919
2. Активи, що швидко реалізуються (A ₂)	2423	2218	2079	2. Коротко-строкові пасиви (П ₂)	583	643	1865	1839	1575	214
3. Активи, що реалізуються повільно (A ₃)	7302	10574	13303	3. Довго-строкові пасиви (П ₃)	1830	1246	3176	5473	9328	10127
4. Активи, що важко реалізуються (A ₄)	5353	6055	6831	4. Постійні пасиви (П ₄)	10762	14234	16252	5419	8190	9422
Баланс	16579	20757	25126	Баланс	16579	20757	25126	X	X	X

За даними табл. 2.7 можна зробити висновок, що наведений баланс підприємства протягом 2016–2018 рр. не є цілком ліквідним:

2016 рік -	A ₁ < П ₁	2017 рік -	A ₁ < П ₁	2018 рік -	A ₁ < П ₁
	A ₂ > П ₂		A ₂ > П ₂		A ₂ > П ₂
	A ₃ > П ₃		A ₃ > П ₃		A ₃ > П ₃
	A ₄ < П ₄		A ₄ < П ₄		A ₄ < П ₄

Відзначимо, що на протязі трьох аналізованих років баланс підприємства не є абсолютно ліквідним через стабільне не виконання першої умови. Це означає, що якщо всі кредитори аналізованого підприємства водночас пред'являть вимогу погасити заборгованість, воно буде не в змозі

розрахуватися в повному обсязі, та в кінцевому підсумку буде вимушене залучати для цих цілей інші складові оборотного капіталу (менш ліквідні, наприклад, дебіторську заборгованість).

Протягом аналізованого періоду баланс підприємства не є абсолютно ліквідним через не виконання першої умови. На кінець 2017 року платіжна нестача абсолютно ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань становила 2724 тис грн. з подальшим зниженням на кінець 2018 р. до розміру 919 тис. грн. Показники ліквідності підприємства також в межах норми, хоча в 2018 році зменшився показник термінової ліквідності, про те він знаходиться в межах оптимального значення.

В цілому слід констатувати, що значення ліквідності свідчить про раціональне використання фінансових ресурсів підприємством ТОВ «Промлюкс».

2.3 Аналіз фінансової стійкості підприємства

Умовою й гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства, як бізнес-процесу, є його фінансова стабільність. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно в стані «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юнктури та мати достатній рівень фінансової безпеки.

Здійснимо оцінку фінансовій стійкості підприємства за ступенем покриття запасів джерелами фінансування, з використанням узагальнюючих показників. Методику розрахунку узагальнюючих показників фінансової стійкості наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Методика розрахунку узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за балансом
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	$H1 = \text{ряд.}(1495 - 1095)$
Наявність власного оборотного капіталу,	$H2 = H1 + \text{ряд.}(1595 + 1665 \text{ понад})$

довгострокових кредитів та позик для формування запасів	1 рік)	
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	$H3=H2+\text{ряд.}(1600+1610)$	
Запаси	$H4=\text{ряд.}(1100)$	
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	$E1=H1-H4$	
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу довгострокових кредитів та позик для формування запасів	$E2=H2-H4$	
Надлишок (+) нестача (-) власних оборотних, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	$E3=H3-H4$	
Запас стійкості фінансового стану, днів	<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 20px; margin: 0 auto;"></div> , де В –ряд. 2000 форми №2	
Надлишок (+) нестача (-) джерел фінансування на 1 грн запасів, грн		
Номер типу фінансової ситуації відповідно класифікації	1. Якщо $E1, E2, E3 > 0$ – то підприємство має абсолютну фінансову стійкість; 2. Якщо $E1 < 0, E2 > 0, E3 > 0$ – то підприємство має нормальну фінансову стійкість; 3. Якщо $E1 < 0, E2 < 0, E3 > 0$ - то підприємство має нестійке фінансове. 4. Якщо $E1 < 0, E2 < 0, E3 < 0$ - то підприємство має кризовий фінансовий стан	

Одержані дані занесемо до табл. 2.9. Враховуючі показники фінансової стійкості, подані у таблиці, фінансовий стан підприємства у 2016 році підприємство має нормальну фінансову стійкість.

У 2017 році ТОВ «Промлюкс» знаходиться у кризовому стані, то на кінець аналізованого періоду воно покращує свої результати до рівня передкризового фінансового стану.

Таблиця 2.9 – Узагальнюючі показники фінансової стійкості підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр., тис. грн, (на кінець року)

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р	Відхилення +,- 2018 р.	
				2016 р.	2017 р.
1	2	3	4	5	6

Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	5419	8190	9422	2771	1231
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	7250	9438	12598	2188	3161
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	7832	10080	13491	2248	3413
Запаси	7224	10533	13193	3309	2660
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	-1805	-2343	-3771	-538	-1428
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	26	-1095	-595	-1122	502
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	608	-454	299	-1061	753
Запас стійкості фінансового стану, днів	20,39	-19,03	10,24	-32,19	22,08
Надлишок (+) нестача (-) джерел фінансування на 1 грн запасів, грн	0,08	-0,04	0,02	-0,12	0,06
Номер типу фінансової ситуації відповідно класифікації	Нормальна фінансова стійкість	Кризовий фінансовий стан	Передкризовий фінансовий стан	x	x

На покращення ситуації вплинуло, насамперед, зростання довгострокових зобов'язань і забезпечень на кінець 2018 року на 154,9%, завдяки чому було досягнуто перевищення розміру власного оборотного капіталу, довгострокових та короткострокових кредитів та позик над запасами на 299 тис грн.

Власний оборотний капітал протягом аналізованого періоду демонструє позитивну динамку, якщо на кінець 2016 року він становив 5419 тис. грн то на

кінець 2018 року відповідно 9422 тис. грн.

Протягом періоду, що аналізується запаси перевищували власний оборотний капітал у 2016 році на 1805 тис. грн, у 2017 році на 2343 тис. грн та у 2018 році на 3771 тис. грн.

При цьому у 2018 році наявність власного оборотного капіталу, довгострокових та короткострокових кредитів та позик перевищували запаси на 299 тис грн. Відповідно у 2018 році підприємство мало передкризовий фінансовий стан.

Запас стійкості фінансового стану за 2016, 2017 та 2018 рік становив відповідно 20,39, -19,02 та 10,24 дні, надлишок джерел фінансування 0,08 грн, 0,002 грн у 2016 та 2018 роках на 1 грн запасів і покривалася за рахунок кредиторської заборгованості. У 2017 році нестача джерел фінансування на 1 грн запасів становила -0,04.

Підвищення показників фінансової стійкості у 2018 році свідчить про покращення ситуації щодо забезпеченості запасів, адже у підприємства збільшуються можливості для їх покриття власним оборотним капіталом.

Розрахована система часткових показників фінансової стійкості (табл. 2.10) свідчить про те, що на підприємстві у 2018 році зменшився коефіцієнт автономії порівняно з 2017 роком, при цьому він досяг рівня 2016 року, та відповідно становив 0,65, 0,69, та 0,65.

Зазначений показник зменшився у 2018 році порівняно з 2017 роком на 0,04 п.п. При цьому, слід зазначити, що даний показник відповідає оптимальному значенню.

Відповідно коефіцієнт концентрації позикового капіталу відносно 2016 залишився незмінним на рівні 0,35, а відносно 2017 року зменшився на 0,04 п.п. Зміна коефіцієнта фінансової залежності у 2018 році свідчить про збільшення у 2018 році зовнішніх джерел фінансування відносно 2017 року, при цьому даний показник майже досяг рівня 2016 року.

Таблиця 2.10 – Часткові показники фінансової стійкості підприємства

ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр.

Назва показника	Оптимальне значення	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення, +,- 2018	
					2016	2017
Коефіцієнт економічної незалежності (автономії власного капіталу)	<input type="text"/>	0,65	0,69	0,65	0,04	-0,04
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<input type="text"/>	0,35	0,31	0,35	-0,04	0,04
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	1,54	1,46	1,55	-0,08	0,09
Коефіцієнт інвестування	>1,0	2,05	2,66	1,83	0,33	-0,35
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,50	0,58	0,55	-0,08	0,09
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власним оборотними капіталом	0,6-0,8	0,75	0,78	0,77	-0,01	0,02
Коефіцієнт фінансової стійкості (II)	≥ 1	2,70	2,70	2,85	-	0,15

Протягом 2016–2018 рр. на підприємстві показник покриття запасів і витрат власним оборотним капіталом знаходиться в межах норми, 0,75–0,78 при оптимальному значенні 0,6–0,8. При цьому слід зазначити, збільшення даного коефіцієнта порівняно з 2016 роком на 0,02 п.п.

Коефіцієнт фінансової стійкості, що показує, яка частка поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом у 2018 році збільшився з 2,70 у 2016 році до 2,85, тобто на 0,15 п.п, що є позитивним моментом фінансового забезпечення підприємства.

Коефіцієнт інвестування який показує, наскільки джерела власних засобів забезпечують інвестиції зменшення з рівня 2,05 у 2016 році до 1,83 у 2018 році (на 0,35 п.п.).

Зростання коефіцієнту маневреності власного капіталу, що показує, яка частина власного капіталу перебуває в обороті, тобто в тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами збільшився з 0,50 у 2016 році до 0,55 у 2018 році, що є позитивним моментом оскільки засвідчує, що підприємство

підвищує інтенсивність використання власного капіталу у частині забезпечення оборотними коштами

Динаміка основних відносних показників підприємства ТОВ «Промлюкс» наведена на рис. 2.9.

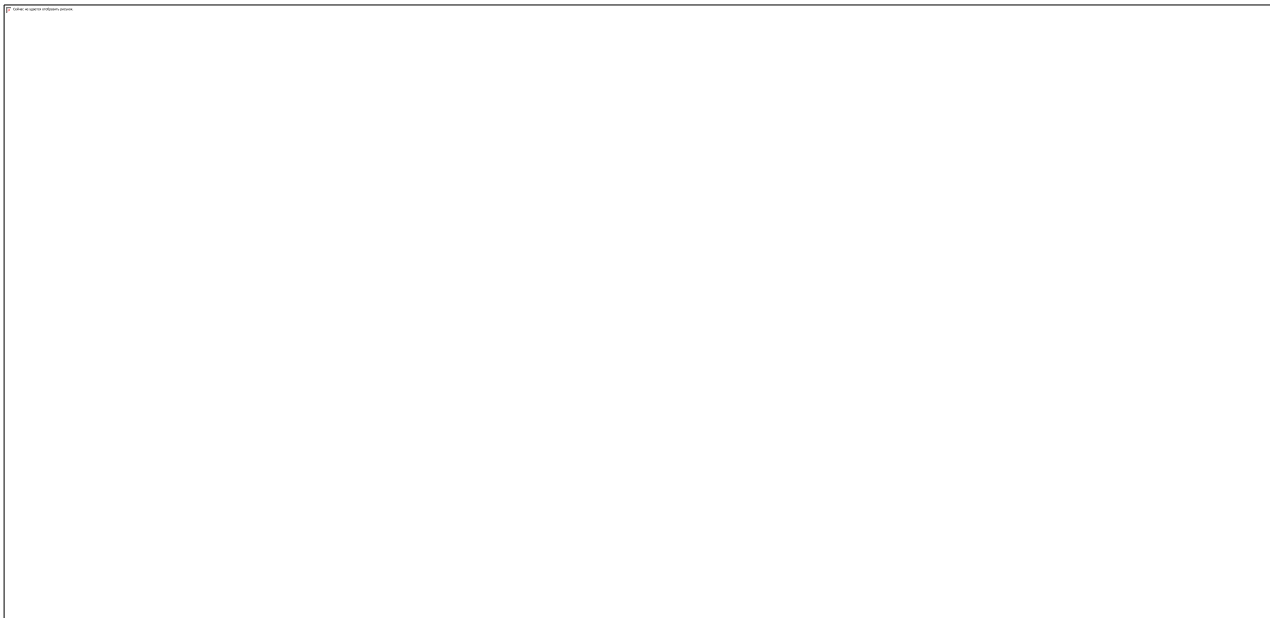

Рис. 2.9 – Динаміка основних показників фінансової стійкості підприємства ТОВ «Промлюкс» за 2016–2018 рр.(на кінець року)

Таким чином, підприємство в достатній мірі наділене власним капіталом, його вистачає для здійснення поточної діяльності, про що свідчать показники фінансової стійкості.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу фінансової стійкості можна зробити висновок, що підприємство за типом фінансової стійкості у 2018 році має передкризовий стан. Оскільки його власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів та позик не вистачає для формування запасів, нестача становить 595 тис. грн. Це пояснюється тим, що короткострокові запозичення в 1,8 рази перевищують довгострокові запозичення станом на кінець 2018 року. Якщо розглядати в динаміці, то у 2018 році підприємство покращило фінансовий стан порівняно з 2017 роком (кризовий фінансовий стан за типом фінансової стійкості), проте у 2016 році підприємство мало нормальну фінансову стійкість. Протягом аналізованого

періоду запаси зросли в 1,85 рази, при цьому власний оборотний капітал та довгострокові зобов'язання – 1,72 рази.

Щодо часткових показників фінансової стійкості, то вони знаходяться в межах оптимальних значень та протягом аналізованого періоду не зазнали суттєвих змін.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу фінансового стану ТОВ «Промлюкс» в системі забезпечення фінансової безпеки слід зазначити наступне:

Протягом аналізованого періоду підприємство збільшувало масштаби своєї діяльності, загальна вартість майна підприємства зросла на 51,55% та на кінець 2018 року становила 25126 тис. грн в структурі активів оборотні засоби становлять 72,81%, що є характерним для торговельних підприємств. При цьому, підприємство використовує як власний капітал так і позикові кошти. Питома вага власного капіталу протягом аналізованого періоду знаходилась в межах 64,9-68,6%, відповідно позикові кошти становили 31,4-35,3%.

Основними статтями збільшення позикового капіталу стали довгострокові векселі видані та розрахунки за одержаними авансами, тобто відбулося значне комерційне кредитування підприємства. Збільшення власного капіталу відбулося в основному за рахунок нерозподіленого прибутку.

В 2018 році питома вага необоротних активів ТОВ «Промлюкс» у загальному обсязі майна становить 27,19%, у той час як питома вага оборотних активів – 72,81%.

Протягом аналізованого періоду баланс підприємства не є абсолютно ліквідним через не виконання першої умови. На кінець 2017 року платіжна нестача абсолютно ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань становила 2724 тис грн. з подальшим зниженням на кінець 2018 року до розміру 919 тис. грн. На кінець 2017 року відбувається зниження значень всіх

коефіцієнтів ліквідності з подальшим підвищенням на кінець 2018 року слід констатувати, що значення ліквідності свідчить про раціональне використання фінансових ресурсів підприємством ТОВ «Промлюкс».

Аналіз показників фінансової стійкості показав, що підприємство за типом фінансової стійкості у 2018 році має передкризовий стан. Оскільки його власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів та позик не вистачає для формування запасів, нестача становить 595 тис. грн. Це пояснюється тим, що короткострокові запозичення в 1,8 рази перевищують довгострокові запозичення станом на кінець 2018 року. Якщо розглядати в динаміці, то у 2018 році підприємство покращило фінансовий стан порівняно з 2017 роком (кризовий фінансовий стан за типом фінансової стійкості), проте у 2016 році підприємство мало нормальну фінансову стійкість. Протягом аналізованого періоду запаси зросли в 1,85 рази, при цьому власний оборотний капітал та довгострокові зобов'язання – 1,72 рази. Щодо часткових показників фінансової стійкості, то вони знаходяться в межах оптимальних значень та протягом аналізованого періоду не зазнали суттєвих змін.

Отже, наявність певних проблем в системі управління фінансовою безпекою зумовлює необхідність вжиття відповідних заходів з метою підвищення ефективності управління фінансовим станом.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ТОВ «ПРОМЛЮКС»

3.1 Удосконалення методики оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства

У сучасних умовах становлення ринкових відносин та непристосованості українських підприємств до нових умов господарювання, а також нестабільності в економічній та політичній сферах України все більшої актуальності набувають питання ефективності та стабільності підприємств. При цьому кризові явища, що спостерігаються в усіх сферах економічних відносин, підвищують ризики та загрози ефективному функціонуванню підприємництва, що змушує шукати нові способи забезпечення фінансової безпеки підприємства як стану фінансової стабільності та здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Відповідно, достатній рівень фінансової безпеки передбачає досягнення задовільного фінансового стану, платоспроможності та ліквідності і створення можливості для стійкого розвитку. Саме тому важливо дати достовірну оцінку поточному рівню фінансової безпеки задля її ефективного управління та попередження можливості виникнення внутрішніх та зовнішніх загроз [6].

Зростання рівня загроз фінансової безпеки підприємства потребує використання адекватних підходів до її забезпечення. Тому оцінка рівня фінансової безпеки є основою для пошуку шляхів забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Незважаючи на значну кількість робіт, серед науковців досі немає єдиного підходу до оцінки рівня фінансової безпеки підприємств. Більшість моделей не враховує особливості українського підприємництва, що підтверджує доцільність дослідження обраної теми.

Метою дослідження є, удосконалення методики оцінювання рівня

фінансової безпеки підприємств, оцінити практичне застосування удосконаленого методу та виокремити напрями підвищення фінансової безпеки підприємств, а саме, підприємства ТОВ «Промлюкс».

На сьогодні у науковій літературі існує доволі значна кількість підходів до визначення поняття фінансової безпеки та основних її складників, що, своєю чергою, породжує формування значної кількості підходів до оцінки рівня фінансової безпеки, автори яких акцентують увагу на різних аспектах діяльності та видах загроз фінансовій безпеці підприємства.

Дослідження та аналіз розроблених методологій оцінки рівня фінансової безпеки показав, що їх можна умовно поділити на дві основні групи: традиційні та нетрадиційні [5, 16, 22, 33].

Нетрадиційні методи засновані на оцінці та аналізу ризиків й визначенні ринкової вартості підприємства, проте в сучасній вітчизняній літературі дані методи не набули значного поширення. Основними їх недоліками є складність під час аналізу та необхідність значної кількості важкодоступної інформації стосовно ринкових тенденцій. Окрім того, методи, сформовані на основі визначення ринкової вартості, хоча й демонструють реальну вартість підприємства для інвесторів, проте не відображають його фінансовий стан, а отже, можливості протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам.

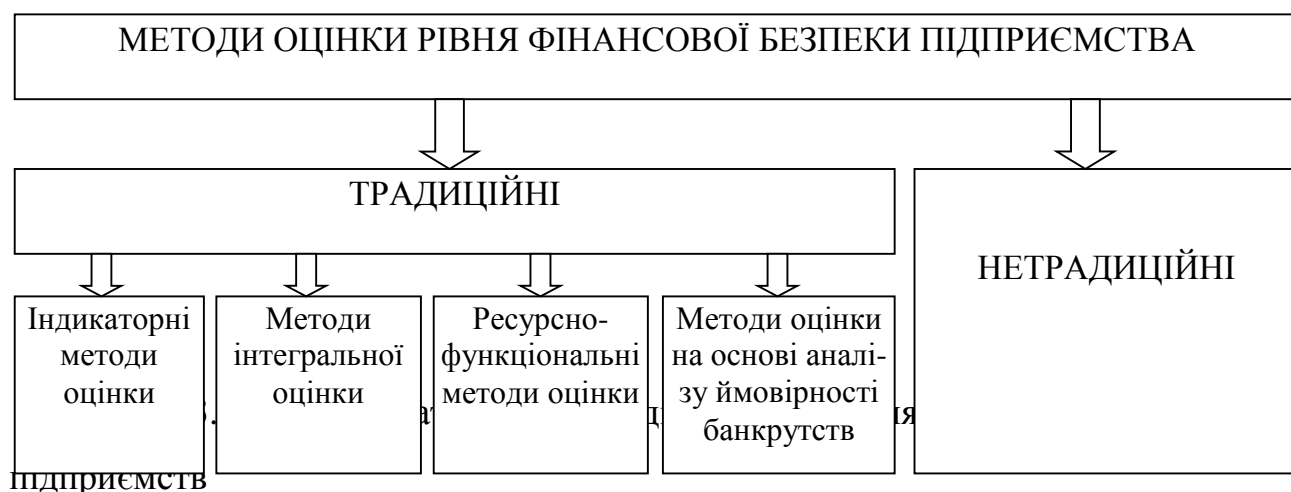
Серед українських науковців більше поширені традиційні методи, які засновані на оцінці надійності та стабільності функціонування підприємства.

Велике різноманіття методів оцінки фінансової безпеки створює необхідність їх додаткового групування та систематизації (рис. 3.1).

Індикаторний підхід є одним із найбільш поширених та полягає у розрахунку показників та коефіцієнтів, що характеризують діяльність підприємства, та їх порівнянні з нормативними значеннями. Це найпростіший метод аналізу рівня фінансової безпеки, який потребує найменше витрат часу та спеціальних умінь, а також дає змогу швидко відстежувати негативні тенденції у діяльності підприємства. Проте доволі складним є питання нормативних значень коефіцієнтів, які не завжди враховують зміни у

зовнішньому середовищі підприємства та саму специфіку його діяльності.

Ресурсно-функціональний підхід полягає в аналізі використання власних та позикових фінансових ресурсів та їх визначенні окремо за кожним функціональним складником [38]. На нашу думку, дані методи є доволі вузькими, адже фактично ототожнюють фінансову безпеку з використанням фінансових ресурсів, не враховуючи інші аспекти діяльності підприємства.

Методи оцінки на основі аналізу ймовірності банкрутства полягають у застосуванні моделей прогнозування банкрутства. Найбільш поширеними є зарубіжні моделі Альтмана, Спрінггейта, Таффлера-Тішоу, Бівера, проте вони не враховують особливості вітчизняної економіки, яка значно відрізняється від західної [39].

Моделі вітчизняних науковців більш адаптовані до особливостей української економіки, проте також є доволі загальними і не враховують специфіку галузі, в якій функціонують підприємства.

Основною перевагою даного підходу оцінки рівня фінансової безпеки є його простота та швидкість розрахунку, тому він може використовуватися як експрес-діагностика.

Більш оптимальним, на нашу думку, є інтегральний підхід, який полягає в інтеграції певної сукупності показників в єдиний показник, що визначає рівень фінансової безпеки. Дані методи дають змогу дослідити різні аспекти діяльності підприємства та прилаштувати обраний метод під конкретне

підприємство.

Проте ці методи хоча й були розроблені відносно недавно, не зовсім ураховують сучасну політичну й економічну ситуацію та зміну вектору розвитку економіки.

Для побудови моделі нами було обрано 16 відносних показників, які характеризують різні аспекти діяльності торговельного підприємства: платоспроможність, ліквідність, рентабельність, ділову активність, майновий стан. Окрім того, у своєму виборі ми керувалися такими умовами, як:

- значимість та вплив показника на фінансовий стан підприємства;
- максимальна інформативність показника;
- відносна простота розрахунку показників;
- наявність необхідної для їх розрахунку інформації у публічній звітності.

Обрані показники характеризують фінансовий стан, ефективність та динаміку економічного розвитку торговельного підприємства, які за умови задовільного рівня кожного показника, створюють підґрунтя для забезпечення стабільного економічного та фінансового розвитку, а отже, задовільного рівня фінансової безпеки підприємства (табл. 3.1).

Також зауважимо, що всі показники є стимуляторами, тобто чим більше значення кожного окремого показника, тим вище рівень фінансової безпеки підприємства, в іншому разі доведеться застосовувати додаткові формули перетворення.

Таблиця 3.1 – Система показників моделі оцінювання безпеки торговельного підприємства та алгоритм їх розрахунку

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Норматив не значення
1	Фондовіддача (Φ_0)	$\frac{\Phi_{2p. 2000}}{0,5 \times (\Phi_{1p. 1010ст. 3} + \Phi_{1p. 1010ст. 4})}$	>1
2	Коефіцієнт придатності основних засобів ($K_{пр.оз.}$)	$1 - \frac{\Phi_{1p. 1012}}{\Phi_{1p. 1011}}$	$\geq 0,5$

3	Коефіцієнт покриття ($K_{\text{покр.}}$)	$\frac{\text{ф1р. 1195}}{\text{ф1р. 1695}}$	≥ 2
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{\text{шв.л.}}$)	$\frac{\text{ф1(р. 1195 - р. 1100)}}{\text{ф1р. 1695}}$	$0,6 \leq K_{\text{шв.л.}}$
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{абсл.}}$)	$\frac{\text{ф1(р. 1160 + р. 1165)}}{\text{ф1р. 1695}}$	$0,2 \leq K_{\text{шв.л.}}$
6	Коефіцієнт автономії ($K_{\text{авт.}}$)	$\frac{\text{ф1р. 1495}}{\text{ф1р. 1695}}$	≥ 2
7	Коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{\text{ф.ст}}$)	$\frac{\text{ф1р. 1495}}{\text{ф1(р.1595+ р.1695 + р.1700 + р.1800)}}$	> 1
8	Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності ($K_{\text{ф.нез.}}$)	$\frac{\text{ф1(р. 1495 + р. 1595)}}{\text{ф1р. 1900}}$	$0,7 \leq K_{\text{ф.нез.}}$
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{\text{м.вк.}}$)	$\frac{\text{ф1(р. 1195 — р. 1695)}}{\text{ф1р. 1495}}$	$> 0,5$
10	Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості ($K_{\text{дз/кз}}$)	$K_{\text{об дз}} = \frac{\text{ф2р. 2000}}{0,5(\sum \text{ф1р.}(1120;1155) \text{ ст. 3+} + (\sum \text{ф1р.}(1120;1155) \text{ ст. 4})}$ $K_{\text{об кз}} = \frac{\text{ф2р. 2000}}{0,5(\sum \text{ф1р.}(1605;1670) \text{ ст.3+} + (\sum \text{ф1р.}(1605;1670) \text{ ст.4})}$	≈ 1
11	Коефіцієнт зміни оборотності оборотних коштів ($K_{\text{об.оа}}$)	$K_{\text{об.оа}} = \frac{\text{ф2р. 2000}}{0,5(\text{ф1р.1195 ст.3+ ф1.1195 ст.4})}$	> 0
12	Коефіцієнт зміни валюти балансу ($K_{\text{вал.бал.}}$)	$\frac{0,5(\text{ф1р. 1900 ст. 3} + \text{ф1р. 1900 ст. 4})_{\text{звіт.п.}} - 0,5(\text{ф1р. 1900 ст. 3} + \text{ф1р. 1900 ст. 4})_{\text{п.п.}}}{0,5(\text{ф1р. 1900 ст. 3} + \text{ф1р. 1900 ст. 4})_{\text{п.п.}}}$	> 0
13	Коефіцієнт зміни чистого прибутку ($K_{\text{чп.}}$)	$\frac{\text{ф2р.2350(2355)}_{\text{звітн п.}} - \text{ф2р.2350(2355)}_{\text{п.п.с}}}{\text{ф2р. 2350(2355)}_{\text{п.п.}}}$	> 0
14	Рентабельність ВК ($P_{\text{вк}}$)	$\frac{\text{ф2р. 2350(2355)}}{0,5(\text{ф1р. 1495 гр. 3} + \text{ф1р. 1495 гр. 4})}$	$> 0,15$
15	Рентабельність активів ($P_{\text{а}}$)	$\frac{\text{ф2р. 2350(2355)}}{0,5(\text{ф1р. 1300 гр. 3} + \text{ф1р. 1300 гр. 4})}$	$> \text{Індексу інфляції}$
16	Рентабельність продажу ($P_{\text{прод}}$)	$\frac{\text{ф2р. 2350(2355)}}{\text{ф2р. 2000}}$	$> 0,24$

Вибір кожного окремого показника аргументований у табл. 3.2, де визначені його характеристика та вплив на загальний стан фінансової безпеки підприємства

Таблиця 3.2 – Вагові значення системи показників моделі оцінювання рівня фінансової безпеки торговельного підприємства

№	Показник	Характеристика та вплив на фінансову безпеку	Ранг	Вагове значення
---	----------	--	------	-----------------

				ння
1	2	3	4	5
1	Фондовіддача (Φ_0)	Показник відображає суму реалізованої валової продукції (товарів, робіт, послуг), що припадає на 1 грн основних засобів та фактично характеризує ефективність використання основних засобів.	13	0,03
2	Коефіцієнт придатності основних засобів ($K_{пр.оз.}$)	Коефіцієнт відображає технічний стан наявних основних фондів.	15	0,01
3	Коефіцієнт покриття ($K_{покp.}$)	Коефіцієнт характеризує достатність наявних ресурсів підприємства для погашення поточних зобов'язань та відображає ризик неплатоспроможності, одного з основних ризиків фінансової безпеки підприємства.	6	0,08
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шв.л.}$)	Коефіцієнт відображає можливість погашення поточних зобов'язань підприємства за рахунок наявних грошових засобів та дебіторської заборгованості, яка не є простроченою.	5	0,08
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{абсл.}$)	Коефіцієнт характеризує здатність підприємства відповідати за своїми поточними зобов'язаннями за рахунок найбільш ліквідних коштів.	4	0,09
6	Коефіцієнт автономії ($K_{авт.}$)	Коефіцієнт показує питому вагу власного капіталу, найбільш надійного джерела фінансування, у загальній сумі джерел фінансування.	2	0,1
7	Коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{ф.ст}$)	Коефіцієнт відображає співвідношення між власним та залученим капіталом та показує, скільки гривень власного капіталу припадає на одиницю залученого.	1	0,11
8	Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності ($K_{ф.нез.}$)	Коефіцієнт відображає частину активів підприємства, які сформовані за рахунок найбільш надійних джерел фінансування. Характеризує достатність власного капіталу та довгострокових зобов'язань для фінансування діяльності підприємства без залучення короткострокових пасивів.	3	0,1

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{м.вк.}$)	Коефіцієнт відображає частину власного капіталу, що спрямовується для фінансування поточної діяльності. Характеризує достатність власних джерел для фінансування поточної діяльності.	8	0,07
10	Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості ($K_{дз/кз}$)	Показник відображає достатність коштів, що надійдуть від дебіторів, для погашення поточної кредиторської заборгованості. Наближення показника до 1 означає ефективну політику управління дебіторської та кредиторської заборгованості та відсутність загроз фінансовій безпеці підприємства, пов'язаних із дебіторами.	7	0,07
11	Коефіцієнт зміни оборотності оборотних коштів ($K_{об.оа}$)	Коефіцієнт показує у скільки разів збільшився коефіцієнт оборотності оборотних активів за звітний період та відображає ефективність їх використання.	14	0,02
12	Коефіцієнт зміни валюти балансу ($K_{вал.бал.}$)	Коефіцієнт показує у скільки разів зросла сума активів підприємства за звітний період. Характеризує загальну динаміку підприємства.	16	0,01
13	Коефіцієнт зміни чистого прибутку ($K_{чп.}$)	Коефіцієнт показує у скільки разів зросла сума чистого прибутку підприємства за звітний період. Характеризує загальну прибутковість підприємства.	9	0,06
14	Рентабельність ВК ($P_{вк.}$)	Коефіцієнт відображає віддачу власного капіталу та показує величину прибутку в розрахунку на 1 грн вкладеного власниками капіталу. Характеризує ефективність вкладених коштів у підприємства.	12	0,03
15	Рентабельність активів (P_A)	Показник показує величину прибутку в розрахунку на 1 грн. активів та відображає ефективність використання активів підприємства.	11	0,04
16	Рентабельність продажу ($P_{прод}$)	Коефіцієнт відображає величину чистого прибутку, що приходить на 1 грн. виручки від реалізації, а також дає можливість оцінити частку собівартості у продажах.	10	0,05

Відзначимо, що найбільший вплив на фінансову безпеку справляють показники фінансової стабільності підприємства, оскільки відображають залежність підприємства від зовнішніх чинників, а отже, характеризують захищеність підприємства від зовнішніх загроз, пов'язаних, головним чином, із нестабільністю банківського сектора та можливістю неплатоспроможності підприємств-партнерів.

Кожному із показників за допомогою експертного методу було надано

свій ранг залежно від впливу показників на фінансову безпеку торговельного підприємства, при цьому найменше значення рангу означає найбільший вплив, а найбільше - найменший. Зауважимо, що ранг повинен переглядатися залежно від стану ринкової кон'юнктури, ситуації як на фінансовому ринку, так і в реальному секторі, а також урахувати специфіку діяльності галузі або самого підприємства, його стратегію та цілі.

Для визначення вагового значення кожного показника було використано формулу Фішберна, яка дає змогу розрахувати їх виходячи із ранжування показників [52]:

$$W_i = \frac{2(m-i+1)}{M(m+1)}, \quad (3.1)$$

де W_i – питома вага i -го показника в інтегральному показнику; i – місце в ранзі окремого показника; m – загальна кількість показників.

Отримані вагові коефіцієнти необхідні для розрахунку загального інтегрального показника рівня фінансової безпеки підприємства, який розраховується за формулою:

$$F = \sum_{i=1}^m W_i \cdot X_i \quad (3.2)$$

де F – показник фінансової безпеки; W_i – питома вага i -го показника в інтегральному показнику; X_i – розрахункове значення i -го показника.

Розрахований загальний показник відображає поточний рівень фінансової безпеки підприємства. Отже, завершальним кроком оцінки є інтерпретація отриманого значення коефіцієнту фінансової безпеки, яка представлена в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Оцінювання рівня фінансової безпеки торговельного підприємства

Рівень фінансової безпеки	Значення I_{FS}	Характеристика стану
Відмінний	$1,17 < I_{FS}$	Підприємство бездоганно протистоїть зовнішнім та внутрішнім загрозам, що створює підґрунтя для стабільного розвитку та реалізації стратегії підприємства у майбутніх періодах
Задовільний	$0,93 < I_{FS} < 1,17$	Підприємство здатне протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, що забезпечує його розвиток у майбутньому періоді
Незадовільний	$0,56 < I_{FS} < 0,93$	Підприємство не здатне протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, що загрожує ефективному функціонуванню підприємства в майбутніх періодах
Критичний	$I_{FS} < 0,56$	Підприємство не протистоїть зовнішнім та внутрішнім загрозам, тому є велика ймовірність утрати платоспроможності й банкрутства

Запропонований метод дає змогу з найменшими витратами часу оцінити поточний рівень фінансової безпеки для виявлення слабких місць на внесення відповідних коректив.

Удосконалена нами методика була використана для оцінки діяльності підприємства ТОВ «Промлюкс» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Оцінка рівня фінансової безпеки ТОВ «Промлюкс»

№	Показник	2017 р.		2018 р.	
		Розрахункове значення	Зважене значення	Розрахункове значення	Зважене значення
1	2	3	4	5	6
1	Φ_0	25,06	0,75	17,20	0,52
2	$K_{пр.оз.}$	0,67	0,01	0,63	0,01
3	$K_{покp.}$	2,79	0,23	3,21	0,26
4	$K_{шв.л.}$	0,89	0,07	0,89	0,08
5	$K_{абсл.}$	0,38	0,04	0,51	0,05
6	$K_{авт.}$	2,70	0,30	2,85	0,32
7	$K_{ф.ст}$	2,70	0,26	2,80	0,22
8	$K_{ф.нез.}$	0,75	0,08	0,77	0,08
9	$K_{м.вк.}$	0,66	0,04	0,67	0,04

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6
10	$K_{дз/кз}$	1,79	0,13	2,14	0,16
11	$K_{об.оа}$	10,67	0,21	6,39	0,13
12	$K_{вал.бал.}$	0,26	0,00	0,23	0,00
13	$K_{чп.}$	1,18	0,07	-0,41	-0,02
14	$P_{вк}$	2,67	0,08	1,29	0,04
15	P_A	1,78	0,07	0,86	0,03
16	$P_{прод}$	0,24	0,01	0,19	0,01
Інтегральний показник		2,35		1,91	

Проведений аналіз показав, що й у 2017 році й у 2018 році підприємство ТОВ «Промлюкс» мав відмінний рівень фінансової безпеки, проте за поточний період інтегральний показник фінансової безпеки зменшився на 18,7% відносно попереднього. Найбільших змін у поточному періоді зазнали коефіцієнт зміни оборотності оборотних активів та коефіцієнт зміни чистого прибутку.

Так, за 2018 р. чистий прибуток ТОВ «Промлюкс» зменшився на 42%, а швидкість обороту оборотних активів зменшилася на 23 дні. Проте дані показники мають невисоку питому вагу, оскільки безпосередньо не впливають на рівень фінансової безпеки.

У цілому ТОВ «Промлюкс» здатне протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам, проте для підвищення рівня фінансової безпеки необхідно вжити певних заходів щодо врегулювання слабких місць, серед яких ми пропонуємо такі:

- покращити ефективність використання оборотних коштів за рахунок удосконалення господарського процесу;
- зменшити собівартість торговельного процесу за рахунок оптимізації товаропостачання та логістики та скорочення витрат праці;
- переглянути політику фінансової діяльності підприємства для зростання доходів від фінансової діяльності;
- зменшити суму поточних зобов'язань, особливо щодо розрахунків із бюджетом, задля підвищення рівня ліквідності.

Ми вважаємо, що за цих умов ТОВ «Промлюкс» зможе відновити високий рівень фінансової безпеки підприємства.

Підсумовуючи, зауважимо, що необхідно постійно відстежувати рівень фінансової безпеки задля швидкого реагування на можливі недоліки в управлінні підприємством, що можуть бути перешкодою ефективному протистоянню зовнішніх та внутрішніх загроз підприємства та оперативному внесенню відповідних коректив щодо усунення слабких місць. Лише за цих умов можливий стабільний економічний розвиток торговельного підприємства, що функціонує в умовах мінливого та нестабільного зовнішнього середовища.

Таким чином, у науковій літературі існує значна кількість підходів до визначення рівня фінансової безпеки, серед яких найбільш поширеними є: індикативні методи, методи інтегральної оцінки, ресурсно-функціональні методи та методи, основані на оцінці ймовірності банкрутства. Основним недоліком наявних методів є неврахування поточного стану економіки України та особливостей окремих галузей, тому дані методи потребують постійного вдосконалення.

Нами було апробовано модель оцінки рівня фінансової безпеки з урахуванням особливостей галузі торгівлі та поточного стану ринкової кон'юнктури. Модель створена на базі інтегрального показника, який ураховує 16 показників, що характеризують діяльність торговельного підприємства. Для врахування особливостей окремого підприємства та змін в його середовищі запропонована модель може модифікуватися через нове ранжування показників.

Розроблену модель було застосовано до торговельного підприємства ТОВ «Промлюкс» та виявлено, що підприємство має відмінний рівень фінансової безпеки, хоча за 2018 році інтегральний показник зменшився на 5%. Для збільшення рівня фінансової безпеки нами було запропоновано: переглянути фінансову діяльність підприємства, зменшити собівартість торговельного процесу, пришвидшити оборотність активів та вжити заходів

щодо скорочення короткострокової заборгованості.

Для підвищення рівня фінансової безпеки ми пропонуємо постійно відстежувати поточний стан фінансової безпеки для своєчасного вживання заходів щодо усунення недоліків управління, а також відстежувати стан ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства як основних чинників забезпечення прийняттого рівня фінансової безпеки.

3.2 Формування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства

Основними характеристиками сучасної економічної системи є її динамічність та непередбачуваність. Кожен господарюючий суб'єкт повинен повною мірою дбати про стан своєї фінансової безпеки. Для досягнення цієї мети повинна функціонувати відповідна система забезпечення та підтримки фінансової безпеки підприємства [39].

В основі системи забезпечення фінансової безпеки покладено взаємозв'язок базових компонентів: фінансові інтереси підприємства, середовище підприємства, як чинник загрози реалізації інтересів, резерви забезпечення фінансової безпеки та підсистеми забезпечення, яка направлена на усунення загроз, їх прогнозування, своєчасне попередження і профілактику. Наявність резервів і спроможність швидко забезпечити мобілізацію фінансових ресурсів із різних зовнішніх і внутрішніх джерел дає можливість підприємству ефективно функціонувати в періоди зменшення обсягу надходжень вхідних грошових потоків від інвесторів, замовників, клієнтів. При цьому можливими є декілька ситуацій [33]:

- підприємство має достатньо резервів та може швидко забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з різних джерел, зокрема внутрішніх;

- підприємство практично не має резервів, але може забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з зовнішніх та частково внутрішніх джерел;

– підприємство не має резервів та не може забезпечити акумулювання фінансових ресурсів з внутрішніх та зовнішніх джерел.

В залежності від ситуації, в якій опинилось підприємство, зазнає змін і стратегія забезпечення фінансової безпеки. Завдяки цьому досягається інтенсивний шлях економічного розвитку і відбувається забезпечення стійкості й стабільності, як основи безпеки.

До складових елементів системи фінансової безпеки належать також об'єкт та суб'єкт, механізм забезпечення, а також моніторинг її забезпечення. Суб'єктами фінансової безпеки підприємства є ті особи, підрозділи, служби, органи, відомства, установи, що безпосередньо забезпечують фінансову безпеку. Об'єктом, відповідно, виступає все те, на що спрямовані зусилля щодо забезпечення фінансової безпеки, а саме – процеси, що її забезпечують та основні фінансові інтереси підприємства.

В основі складових забезпечення фінансової безпеки підприємства знаходиться системне поєднання певних інструментів, методів, важелів та відповідне забезпечення, засноване на базі принципів забезпечення фінансової безпеки для досягнення і захисту фінансових інтересів суб'єкту господарювання. Підсистема забезпечення фінансової безпеки підприємства не буде ефективно функціонувати без власне забезпечення. Враховуючи це, вона володіти:

- нормативно-правовим забезпеченням (законодавчі та нормативні акти, норми, накази, інструкції, вимоги, статутні положення, методики діяльності із забезпечення фінансової безпеки на самому підприємстві);
- організаційно-методичним забезпеченням;
- технічним забезпеченням (забезпечення інформаційною технікою і технологіями, комп'ютерними програмами для аналізу, планування, виявлення загроз тощо);
- інформаційним забезпеченням (дані, показники, параметри, потрібні для аналізу й планування фінансової безпеки підприємства);
- кадровим забезпеченням;
- фінансовим забезпеченням (при розробці загального бюджету

підприємства слід враховувати фінансові потреби забезпечення безпеки підприємства).

Функціонування запропонованої системи забезпечення фінансової безпеки ТОВ «Промлюкс» має бути направлено на досягнення фінансових інтересів суб'єкта господарювання (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Основні фінансові інтереси підприємства

Фінансовий інтерес	Фінансове завдання
I. Зростання ринкової вартості підприємства.	<ol style="list-style-type: none"> 1) зростання ринкової ціни акцій суб'єкта підприємництва; 2) покращання іміджу суб'єкта підприємництва і його торгової марки; 3) збільшення інвестицій в основні засоби; 4) зниження вартості залучення капіталу; 5) оптимізація грошових потоків.
2. Максимізація прибутку підприємства.	<ol style="list-style-type: none"> 1) мінімізація відрахувань до бюджету; 2) оптимізація дивідендних виплат; 3) своєчасне і повне повернення кредитів; 4) зниження витрат на господарської діяльності; 5) раціоналізація джерел фінансування розвитку підприємства; 6) інновацізація суб'єкта підприємництва; 7) досягнення поточної та стратегічної конкурентоспроможності суб'єкта підприємництва.
3. Забезпечення підприємства основним і оборотним капіталом, Оптимізація співвідношення власного і позикового капіталу.	<ol style="list-style-type: none"> 1) ефективне ведення комерційної діяльності; 2) зростання прибутку; 3) зростання ліквідності; 4) корегування коефіцієнту фінансового левериджу; 5) визначення найбільш ефективних джерел формування коштів; 6) генерування додаткового прибутку; 7) дотримання золотого правила фінансування через максимізацію коефіцієнта покриття.
4. Забезпечення підприємства інвестиціями.	<ol style="list-style-type: none"> 1) розвиток технологій реалізації товарів, послуг; 2) впровадження науково-технічних досягнень у господарську діяльність.
5. Оптимізація відрахувань підприємства до бюджету.	<ol style="list-style-type: none"> 1) зниження відповідно до чинного законодавства обсягів сплати податків до бюджету; 2) зниження обов'язкових платежів до спеціальних державних фондів. 3) зменшення податкового навантаження та збільшення результату фінансової діяльності суб'єкта підприємництва.

Функціонування запропонованої системи забезпечення фінансової безпеки має бути направлено на досягнення фінансових інтересів суб'єкта господарювання. Отже, на нашу думку, система забезпечення фінансової

безпеки підприємства представляє собою різнорівневу ієрархічну структуру основних взаємопов'язаних між собою елементів та їх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, методів та інструментів), поєднаних автоматизованою системою моніторингу, а також спосіб їх взаємодії, у ході і під впливом яких, підприємство стає захищеним від будь-яких негативних впливів як ззовні, так і з середини.

Особливою рисою визначеної системи буде, по-перше, безупинний і максимально автоматизований моніторинг, по-друге, взаємодія процесів моніторингу, як невід'ємної частини забезпечення фінансової безпеки підприємства. Завданнями фінансового моніторингу є оцінка поточного і минулого фінансового стану та основних результатів діяльності, пошук та оперативне надання інформації щодо основних фінансових показників діяльності, забезпечення фінансової стійкості та надійності підприємства завдяки постійному контролю. При цьому результатом моніторингу є узагальнююча оцінка і прогноз майбутніх результатів діяльності.

Метою такого моніторингу є своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів фінансової діяльності підприємства від нормативних, виявлення факторів які призводять до погіршення фінансового стану підприємства; з'ясування причин цих відхилень; розробка пропозицій щодо відповідного коригування окремих напрямів фінансової діяльності з метою її нормалізації та підвищення ефективності. Фінансовий моніторинг повинен відтворювати всі процеси в динаміці, а також містити бази даних для порівняння поточних показників з прогнозними.

Головним принципом вважаємо концентрацію основної уваги на створенні ефективної системи виявлення та усунення фінансових ризиків.

Іншими принципами функціонування такої системи є:

– ціленаправленість, що виражається в орієнтації на стратегічні та тактичні цілі розвитку підприємства, та має на меті забезпечення кінцевих цілей діяльності підприємства, а також будь-які рішення, які стосуються захисту фінансової безпеки підприємства, не повинні вступати у протиріччя із

стратегічними цілями в цілому;

– системність – передбачає діяльність, яка повинна носити системний, постійний і упорядкований характер, який охоплює всі складові системи;

– комплексність – виражається у оцінці явищ у їхньому зв'язку і залежності, використання різних форм та методів управління при розробці і реалізації заходів, що дозволить досягнути синергетичного ефекту розвитку;

– адекватність – відповідність заходів безпеки реальним та потенційним ризикам;

– відповідальність – передбачає усвідомлення кожним працівником його відповідальності за конкретні питання, що визначають фінансову безпеку підприємства;

– пріоритетність – означає, що при розробці й реалізації проекту перевага надається першочерговим завданням, виходячи із загальної концепції стратегічного розвитку;

– забезпеченість, яка полягає в тому, що всі заходи, повинні бути забезпечені різними видами ресурсів, які необхідні для реалізації;

– ефективність забезпечує співставність ефекту забезпечення фінансової безпеки підприємства і пов'язаних із реалізацією фінансових ресурсів;

– динамізм, суть якого полягає у наступному: динамічність середовища впливу на підприємство вимагає високого динамізму реагування на його зміну;

– надійність – здатність використовувати систему протягом тривалого проміжку час, не вносячи значних змін.

Враховуючи зазначене вище, нами пропонуються наступна послідовність функціонування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства (рис 3.2).

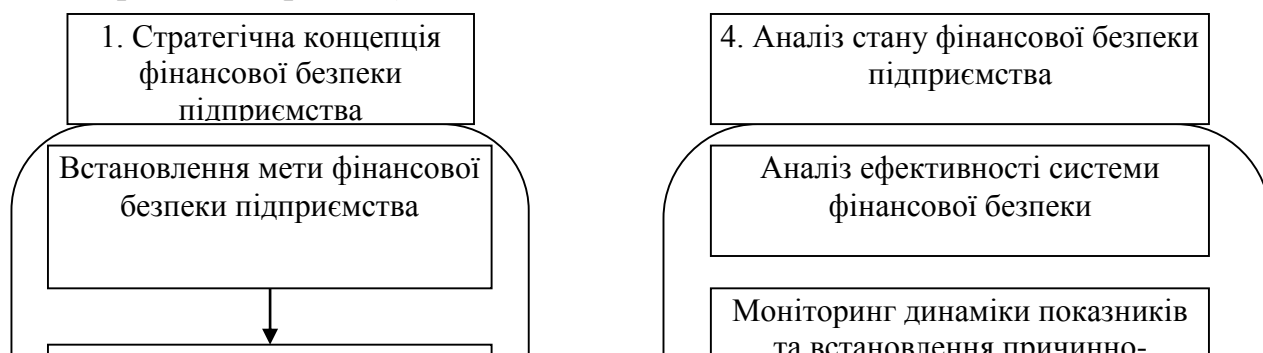

Рис. 3.2 – Етапи функціонування системи забезпечення фінансової безпеки підприємства ТОВ «Промлюкс»

У формуванні стратегії фінансової безпеки, найважливішими

обставинами, які забезпечують його високу якість, є ресурсне і методичне забезпечення. Саме ці дві складові доцільно обрати як критерії, що з належною повнотою характеризують якість формування стратегій. Варто враховувати всі аспекти внутрішніх і зовнішніх чинників, які мають вплив на величину витрат забезпечення фінансової безпеки. Це найважливіший етап у процесі формування вибору стратегії забезпечення ефективності, оскільки доводиться виконувати великий обсяг роботи зі збору конкретної, заснованої на першоджерелах, своєчасної, реальної інформації. Величина витрат - найважливіший показник, від якого залежить цільовий показник - величина економічного ефекту.

Для вибору конкретної стратегії щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства недостатньо проаналізувати лише внутрішні й зовнішні фактори. Зазначені фактори розташовані за ступенем впливу на величину витрат, що дає можливість виділити найбільш значущі.

Вплив факторів може бути виражений кількісно з різним ступенем точності. Накопичення та аналіз показників, що характеризують фактори, дозволяють точніше визначати майбутні витрати на забезпечення фінансової безпеки за рахунок використання всіх факторів.

Слід відзначити, що в кожній групі факторів одні й ті самі параметри залежно від їх значень по-різному будуть впливати на вибір пріоритетної стратегії. Сукупність таких факторів та їхніх значень і визначатимуть надалі певну стратегію забезпечення фінансової безпеки.

Кількість показників, що враховують під час оцінки якості стратегії, може бути індивідуальною для кожного підприємства.

Комплексна оцінка стратегії за всіма етапами забезпечує синергетичний ефект. Вибір пріоритетної стратегії забезпечення ефективності стратегії фінансової безпеки відіграє важливу роль у забезпеченні стабільної діяльності підприємства як у поточному, так і в довгостроковому періоді.

Домінантними сферами стратегій забезпечення фінансової безпеки підприємства є стратегії:

- забезпечення росту прибутковості власного капіталу;
- забезпечення формування фінансово-економічних ресурсів;
- забезпечення фінансово-економічної стабільності;
- нейтралізації фінансово-економічних ризиків.

Відповідно до кожної доміантної сфери забезпечення фінансової безпеки підприємства організовується процес формування стратегічних цілей.

З точки зору адаптивності можна виділити три підходи до забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Активний підхід означає максимальне використання наявних засобів для мінімізації наслідків загроз та небезпек. При цьому підході всі господарські операції здійснюються після проведення заходів з попередження можливих фінансових втрат.

Адаптивний підхід заснований на обліку в процесі управління фактично сформованих умов господарювання, а саме забезпечення фінансової безпеки здійснюється в ході проведення господарських операцій. При цьому неможливим є запобігання всіх збитків в разі настання деструктивної події, а можна уникнути лише частини втрат.

Консервативний підхід припускає, що вплив на фінансові загрози та небезпеки починаються після настання деструктивної події, коли підприємством вже отримано збиток. В даному разі метою забезпечення є локалізація збитку. Вибір підходу залежить насамперед від етапу життєвого циклу підприємства та умов, які склались на даний час для певного циклу.

Таким чином, система забезпечення фінансової безпеки підприємства представляє собою сукупність способів організації економічних відносин, застосовуваних суб'єктами забезпечення фінансової безпеки з метою захисту системи від зовнішніх та внутрішніх загроз в умовах обмеженості ресурсів.

Висновки до розділу 3

З метою своєчасного реагування керівництва підприємства на

погіршення рівня фінансової безпеки, нами було апробовано модель оцінки рівня фінансової безпеки ТОВ «Промлюкс» з урахуванням особливостей діяльності підприємства та поточного стану ринкової кон'юнктури. Модель створена на базі інтегрального показника, який ураховує 16 показників, що характеризують діяльність торговельного підприємства. Для врахування особливостей окремого підприємства та змін в його середовищі запропонована модель може модифікуватися через нове ранжування показників. Розроблену модель було застосовано до торговельного підприємства ТОВ «Промлюкс» та виявлено, що підприємство має відмінний рівень фінансової безпеки, хоча за 2018 р. інтегральний показник зменшився на 5%. Для збільшення рівня фінансової безпеки нами було запропоновано: переглянути фінансову діяльність підприємства, зменшити собівартість торговельного процесу, пришвидшити оборотність активів та вжити заходів щодо скорочення короткострокової заборгованості.

Схема функціонування системи фінансової безпеки підприємства передбачає проходження чотирьох основних етапів, результатом яких має стати вибір стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства на основі фінансових інтересів підприємства, етапів розвитку та наявних ресурсів, а його послідовне втілення пришвидшує забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Запропоновано використовувати методику оцінки ефективності стратегії фінансової безпеки підприємства з урахуванням витратності факторів середовища та рівня якості стратегії фінансового розвитку підприємств. У формуванні стратегії фінансової безпеки, найважливішими обставинами, які забезпечують його високу якість, є ресурсне і методичне забезпечення. Саме ці дві складові доцільно обрати як критерії, що з належною повнотою характеризують якість формування стратегій.

ВИСНОВКИ

Фінансова безпека є системою кількісних та якісних параметрів фінансового стану підприємства, які комплексно відображають рівень його фінансової захищеності.

Своєчасна і точна ідентифікація загроз фінансовим інтересам підприємства є необхідною передумовою забезпечення його фінансової безпеки. Можна стверджувати, що рівноцінної значимості мають як процес формування, так і наступний процес – забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства представляє собою цілеспрямований багаторівневий процес, який включає сукупність методів, ресурсів, важелів спрямованих на недопущення (попередження) можливих фінансових збитків та забезпечення захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз, відповідного рівня майнового стану, ліквідності, фінансової незалежності, рентабельності, ділової та ринкової активності й формуванню рівноваги та розвитку підприємства в поточній і стратегічній перспективі за умов функціонування конкурентного середовища.

До основних завдань забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання належать оцінка рівня фінансової безпеки, встановлення і оцінка чинників, які впливають на неї, та на основі цього розробка системи заходів, що дозволять нівелювати дію загроз, небезпек та посилення дії їх позитивного характеру.

Оцінку системі забезпечення фінансової безпеки підприємства нами було здійснено на прикладі торговельного підприємства ТОВ «Промлюкс».

На основі проведеного аналізу фінансового стану торговельного підприємства ТОВ «Промлюкс» в системі забезпечення фінансової безпеки слід зазначити наступне:

Протягом аналізованого періоду підприємство збільшувало масштаби

своєї діяльності, загальна вартість майна підприємства зросла на 51,55% та на кінець 2018 року становила 25126 тис. грн в структурі активів оборотні засоби становлять 72,81%, що є характерним для торговельних підприємств. При цьому, підприємство використовує як власний капітал так і позикові кошти. Питома вага власного капіталу протягом аналізованого періоду знаходилась в межах 64,9-68,6%, відповідно позикові кошти становили 31,4-35,3%.

Основними статтями збільшення позикового капіталу стали довгострокові векселі видані та розрахунки за одержаними авансами, тобто відбулося значне комерційне кредитування підприємства. Збільшення власного капіталу відбулося в основному за рахунок нерозподіленого прибутку.

В 2018 році питома вага необоротних активів ТОВ «Промлюкс» у загальному обсязі майна становить 27,19%, у той час як питома вага оборотних активів – 72,81%.

Протягом аналізованого періоду баланс підприємства не є абсолютно ліквідним через стабільне не виконання першої умови – на кінець 2017 року платіжна нестача абсолютно ліквідних активів для покриття термінових зобов'язань зросла майже у 1,5 рази й досягла розміру 2724 тис грн. з подальшим зниженням на кінець 2018 році до розміру 919 тис. грн. На кінець 2017 році відбувається зниження значень всіх коефіцієнтів ліквідності з подальшим підвищенням на кінець 2018 році слід констатувати, що значення ліквідності свідчить про раціональне використання фінансових ресурсів підприємством ТОВ «Промлюкс».

Аналіз показників фінансової стійкості показав, що підприємство за типом фінансової стійкості у 2018 році має передкризовий стан. Оскільки його власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів та позик не вистачає для формування запасів, нестача становить 595 тис. грн. Це пояснюється тим, що короткострокові запозичення в 1,8 рази перевищують довгострокові запозичення станом на кінець 2018 року. Якщо розглядати в

динаміці, то у 2018 році підприємство покращило фінансовий стан порівняно з 2017 роком (кризовий фінансовий стан за типом фінансової стійкості), проте у 2016 році підприємство мало нормальну фінансову стійкість. Протягом аналізованого періоду запаси зросли в 1,85 рази, при цьому власний оборотний капітал та довгострокові зобов'язання – 1,72 рази. Щодо часткових показників фінансової стійкості, то вони знаходяться в межах оптимальних значень та протягом аналізованого періоду не зазнали суттєвих змін.

Отже, наявність певних проблем в системі управління фінансовою безпекою зумовлює необхідність вжиття відповідних заходів з метою підвищення ефективності управління фінансовим станом.

З метою своєчасного реагування керівництва підприємства на погіршення рівня фінансової безпеки, нами було апробовано модель оцінки рівня фінансової безпеки ТОВ «Промлюкс» з урахуванням особливостей діяльності підприємства та поточного стану ринкової кон'юнктури. Модель створена на базі інтегрального показника, який ураховує 16 показників, що характеризують діяльність торговельного підприємства. Для врахування особливостей окремого підприємства та змін в його середовищі запропонована модель може модифікуватися через нове ранжування показників.

Модель було застосовано до торговельного підприємства ТОВ «Промлюкс» та виявлено, що підприємство має відмінний рівень фінансової безпеки, хоча за 2018 р. інтегральний показник зменшився на 5%. Для збільшення рівня фінансової безпеки нами було запропоновано: переглянути фінансову діяльність підприємства, зменшити собівартість торговельного процесу, пришвидшити оборотність активів та вжити заходів щодо скорочення короткострокової заборгованості.

Для підвищення рівня фінансової безпеки ми пропонуємо постійно відстежувати поточний стан фінансової безпеки для своєчасного вживання заходів щодо усунення недоліків управління, а також відстежувати стан ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства як основних

чинників забезпечення прийняттого рівня фінансової безпеки.

Схема функціонування системи фінансової безпеки підприємства передбачає проходження чотирьох основних етапів, результатом яких має стати вибір стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства на основі фінансових інтересів підприємства, етапів розвитку та наявних ресурсів, а його послідовне втілення пришвидшує забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Запропоновано використовувати методику оцінки ефективності стратегії фінансової безпеки підприємства з урахуванням витратності факторів середовища та рівня якості стратегії фінансового розвитку підприємств. У формуванні стратегії фінансової безпеки, найважливішими обставинами, які забезпечують його високу якість, є ресурсне і методичне забезпечення. Саме ці дві складові доцільно обрати як критерії, що з належною повнотою характеризують якість формування стратегій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амосов О.Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємства. *Економіка підприємства*. 2012. № 1. С. 8–13.
2. Антоненко В.М. Фінансовий результат як чинник впливу на фінансову безпеку підприємства. *Комунальне господарство міст*. 2013. № 108. С. 350–359.
3. Антонова О.В. Формування механізму управління фінансовою безпекою торговельної мережі. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів.: ЛКА, 2011. Вип. 35. С. 12–16.
4. Аранчій В.І., Зоря О.П. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 156–159.
5. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). *Київський національний торговельно-економічний ун-т*. К.: КНТЕУ, 2004. 760 с.
6. Белоус Н.Д. Дослідження методичних підходів щодо оцінки економічної безпеки підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 6. С. 124–129.
7. Білокомірова Я.М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 29. С. 308–312.
8. Біломістна І.І., Хоречко В.Є. Механізм забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств. *Інноваційна економіка*. 2012. С. 305–307.
9. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Эльга, 2009. 776 с.
10. Васечко Л.І. Огляд понятійного апарату фінансово-економічної безпеки підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 9. С. 115–118.
11. Васильківський Д.М. Формування концепції розвитку

економічного потенціалу підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2012. № 1 (27). С. 179–183.

12. Васильців Т.Г., Бойко В.В. Інституційні аспекти формування економічної безпеки підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*: зб. наук. пр. 2014. № 26 (1). С. 106–111.

13. Васильчак С.В., Процикевич Н.В. Управління фінансовою безпекою підприємства *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. № 21.18. С. 149–153.

14. Галуцак В.В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №4. С. 810–813.

15. Гаркуша О.Ю. Концептуальний підхід до формування механізму управління розвитком виноробного підприємства. *Вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 128–133.

16. Геєць В.М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. [та ін.] / за ред. В. Гейця. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.

17. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. К., 2006. 174 с.

18. Гросул В.А., Антонова О. В. Класифікація загроз фінансовим інтересам підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку торгівлі та послуг: зб. наук. праць*. 2011. Вип. 1 (13). С. 155–162.

19. Д'яконова І.І., Петренко Ю.М. Ресурсно-функціональний підхід у дослідженні фінансової безпеки підприємства та корпоративного управління. *Бізнес-інформ*. 2013. № 2. С. 188–193.

20. Дикань В.Л., Воловельська І.В., Маковоз О.В. Економічна безпека підприємства: навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2011. 266 с.

21. Дишкант М.В. Сутність та роль економічної безпеки в господарській діяльності підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2014 №1.

С. 32–36.

22. Економічна безпека підприємств: підручник / [В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]. К.: Алерта, 2011. 704 с.

23. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.] ; за ред. д.е.н., проф. А.О. Єпіфанова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

24. Журавка О.С., Бондаренко Є.К. Теоретичні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємства. *Інноваційна економіка*. 2012. № 4. С. 234–237.

25. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. К.: Знання, 2007. 1079 с.

26. Ильяшенко Е.В. Экономическая безопасность предприятия: содержание понятия. *L'Association 1901 «SEPIKE»*. 2015. № 11. С. 162–168.

27. Іванченко Н.О. Фреймово-онтологічне моделювання фінансової складової економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 4. С. 300–304.

28. Іванюта Т.М. Інформаційне забезпечення в системі економічної безпеки підприємства: дис. ...канд. екон наук: 08.00.04. К.: НУХТ, 2014. 245 с.

29. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: навчальний посібник 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 220 с.

30. Картузов Є.П. Вплив ризиків і загроз на стан фінансової безпеки підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9 (135). С. 115–124.

31. Кириченко ОА., Кудря І.В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.

32. Клименко Т.В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки*. 2011. № 4 (58). С. 340–343.

33. Коваленко Е.С. Система предупреждения кризисных ситуаций в финансовой деятельности промышленных предприятий. *Бизнес Информ*. 2012.

№ 4. С. 178–181.

34. Копитко М.І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств (на матеріалах підприємств транспортного машинобудування): дис. ... докт. екон. наук: 21.04.02. Київ: ВНЗ «Університет економіки і права Крок», 2015. 401 с.

35. Корбутяк А.Г. Взаємозв'язок економічної безпеки держави та підприємства. Матеріали ювілейної міжнародної науково-практичної конференції «*Інноваційні виміри розвитку економіки в умовах глобалізації*». 15 жовтня 2014 р. Чернівці, 2014. С. 58–61.

36. Куцик В.І., Бартиш А.І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.4. С. 250–255.

37. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2011. 399 с.

38. Ляшенко О.М. Специфічні властивості фінансової безпеки підприємства. *Управління проектами та розвиток виробництва*: зб. наук. праць. Луганськ: СНУ ім. В. Даля, 2012. № 4(44). С. 27–32.

39. Малик О.В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Економіка: реалії часу: науковий журнал Одеського національного політехнічного університету*. 2015. № 4. С. 82–87.

40. Малюта Л.Я. Фінансова складова в системі забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка і управління*. 2015. № 2. С. 72–76.

41. Марченко О.М., Концептуальні засади управління фінансовою безпекою підприємства. *Вісник Львівського університету*. Сер.: Економічна. 2003. Вип. 32. С. 104–110.

42. Міщенко С.П. Концептуальні основи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 37. С. 215–220

43. Николаевская О.А. Концептуальные основы построения системы управления развитием промышленного предприятия по показателям

стоимости. *Управление экономическими системами: электронный научный журнал*. 2013. №51. С.15–32.

44. Овчаренко Є.І. Підходи до забезпечення економічної безпеки: вітчизняні особливості керованості. *Розвиток АПК в умовах глобалізації економіки*: зб. наук. праць за матеріалами III Регіональної науково-практичної конференції студентів, магістрантів та молодих вчених, 15- 16 грудня 2011 р. ; за ред. В. Г. Ткаченко. – Луганськ: ЛНАУ, «Елтон-2», 2011. С. 110.

45. Орлова В.В. Моделювання механізмів управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11 Хмельницький, 2008. 19 с.

46. Папехин Р.С. Индикаторы финансовой безопасности предприятий. Волгоград: Волгоградское научное изд-во, 2007 16 с.

47. Покропивний С.Ф. Економіка підприємств: підручник. К.: КНЕУ, 2005. 528 с.

48. Портнова Г.О., Антоненко В. М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 1. С.345–355.

49. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур: монографія. Л.: ЛБІ НБУ, 2004. 195 с.

50. Рекова Н.Ю., Марина Г.С. Система фінансової безпеки України. *Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства*: зб. наук. праць Донецького державного ун-ту управління. Донецьк: ДонДУУ, 2012. Вип. 246. Т. XI. С. 207–214.

51. Рудніченко Є.М. Аналіз нормативного забезпечення системи економічної безпеки підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2013. № 5. Т. 1. С. 133–140.

52. Свіщ О.О. Аналіз методів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/32211/1/62.pdf> (дата звернення: 12.09.2019).

53. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою

підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140–148

54. Сусіденко О.В. Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика: монографія. К.: ЦУЛ, 2015. 128 с.

55. Сусіденко О.В. Аналіз забезпечення фінансової безпеки підприємств машинобудівної галузі. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2015. Вип. I (57). С.47–54

56. Тимошенко К.С. Структура механізму фінансової безпеки суб'єкта підприємництва. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер. Економіка*. 2013. № 7 (3), Т. 21. С. 89–96.

57. Ткаченко А.М., Резніков О.Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник економічних наук України*. 2010. № 1(17). С. 101 –106.

58. Турхан Х.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2013. № 4. С. 85–92

59. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.

60. Фінансове забезпечення розвитку підприємства: монографія. / І.О. Бланк, Л.О. Лігоненко, М.М. Гуляєва та ін; за ред. І. О. Бланк. К.: Київ. нац. торг. екон ун -т, 2011. 344с.

61. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / [За ред. Т.Г. Васильціва]. Львів: Ліга-Прес, 2012. 388 с.

62. Франчук В.І. Теоретична модель системи забезпечення економічної безпеки акціонерних підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20.8. С. 155–162.

63. Хринюк О.С., Корчовна М.Р. Система забезпечення економічної безпеки підприємства: основні елементи. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3927>. (дата звернення: 28.08.2019).

64. Хрущ Н.А., Ваганова Л.В. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник Хмельницького національного*

університету. *Економічні науки*. 2012. № 2. Т. 2. С. 65–68.

65. Чеберяко О.В., Кривовяз М.А. Структурні елементи системи забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2015/17.pdf (дата звернення: 07.08.2019).

66. Шаламова О.В. Формирование системы управления устойчивым развитием промышленных предприятий. *Управление экономическими системами: электронный научный журнал*. 2013. №52. С. 47–58.

67. Шемаєва Л.Г., Ляшенко О.М. Визначення властивостей ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства. *Фінанси України*. 2012. № 10. С. 76–84.

68. Яремчук О.В. Наукова полеміка з питань теоретичної концептуалізації фінансової безпеки підприємства. *Світ фінансів: науковий журнал Тернопільського національного економічного університету*. 2012. № 4 С. 100–111.

69. Bernstein L.A., Wild John J. *Financial Statement Analysis: Theory, Application and Interpretation*. McGraw Hill, 2006. 738 p.

70. Brigham E.F., Ehrhardt M. C. *Financial management: theory and practice*. Thomson South-Western, 2008. 1074 p.

71. Fabozzi F.J. *Financial Management and Analysis*. John Wiley & Sons, Inc., 2008. 1022 p.

72. Heizer J., Rendre B. *Operations management*. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2006. 809 p.

73. Hill T. *Operations management*. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 832 p.

ДОДАТОК А

Агрегований Баланс (Звіт про фінансовий стан) ТОВ «Промлюкс»
за 2016-2018 рр.

АКТИВ	Код рядка	2016	2017	2018
1	2	4	4	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	2	2	5
первісна вартість	1001	2	3	8
накопичена амортизація	1002	0	1	2
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби	1010	5220	5818	6444
первісна вартість	1011	7468	8687	10315
знос	1012	2248	2869	3871
Інвестиційна нерухомість	1015	29	28	27
первісна вартість	1016	34	35	35
знос	1017	5	7	8
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
інших підприємств	1030	49	67	27
інші фінансові інвестиції	1035	32	30	2
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	9	7	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	121
Інші необоротні активи	1090	0	92	205
Усього за розділом I	1095	5343	6044	6831
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	7224	10533	13193
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	894	910	1125
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	1123	871	581
з бюджетом	1135	298	282	49
у тому числі з податку на прибуток	1136	7	3	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	107	154	323
Поточні фінансові інвестиції	1160	551	636	560
Гроші та їх еквіваленти	1165	951	1273	2353
Готівка	1166	12	1	2
Рахунки в банках	1167	593	1149	2350
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	78	41	110
Усього за розділом II	1195	11226	14701	18295

Продовження додатку А

1	2	4	4	4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	10	12	0
Баланс	1300	16579	20757	25126
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	281	281	281
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8	7	122
Додатковий капітал	1410	587	630	480
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9887	13316	15369
Усього за розділом I	1495	10762	14234	16252
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	33	9	18
Відстрочені податкові зобов'язання				
Пенсійні зобов'язання	1505	171	62	77
Довгострокові кредити банків	1510	23	18	359
Довгострокові векселі видані	1512	1501	1056	915
Інші довгострокові зобов'язання	1515	29	29	1735
Довгострокові забезпечення	1520	72	72	72
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1830	1246	3176
III Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	495	601	874
Короткострокові кредити банків		0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	87	40	19
товари, роботи, послуги	1615	593	578	632
розрахунками з бюджетом	1620	15	1300	186
у тому числі з податку на прибуток	1621	1	1277	159
розрахунками зі страхування	1625	39	34	33
розрахунками з оплати праці	1630	78	89	93
за одержаними авансами	1635	2580	2519	2752
за розрахунками з учасниками	1640	50	20	55
Поточні забезпечення	1660	33	60	59
Доходи майбутніх періодів	1665	1	1	971
Інші поточні зобов'язання	1690	16	32	21
Усього за розділом III	1695	3988	5276	5697
Баланс	1900	16579	20757	25126

ДОДАТОК Б

Агрегований Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Промлюкс» за 2016-2018 рр.

Стаття	Код рядка	2016	2017	2018
1	2	3	3	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	107301	138307	105462
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	55150	49073	42172
Валовий:	2090	52151	89233	63290
прибуток				
збиток	2095	0	0	0
Інші операційні доходи	2120	75509	105600	99913
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	0
Адміністративні витрати	2130	7741	9971	10415
Витрати на збут	2150	5 660	8043	7796
Інші операційні витрати	2180	77816	117601	110277
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	36443	59219	34714
збиток	2195	0	0	0
Доход від участі в капіталі	2200	29	142	92
Інші фінансові доходи	2220	157	551	215
Інші доходи	2240	1812	3390	2551
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0	0
Фінансові витрати	2250	709	1000	1902
Втрати від участі в капіталі	2255	6	17	0
Інші витрати	2270	14658	16349	8931
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	23069	45936	26740
збиток	2295	0	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	7465	11937	7096
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	15604	33998	19644
збиток	2355	0	0	0